

1941-XX XIII ~ КН. IX

БЪЛГАРСКИ
ТУРИЗЪМЪТЪ

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

МЕСЕЧНО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ЗА ТУРИЗЪМЪ, ПЛАНИНАРСТВО И СКИОРСТВО
ИЗДАВА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО
РЕДАКТИРА БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

СЪДЪРЖАНИЕ

Повече духъ — Б. Ст.
Ерма — Г. Вишневски
Освободени планини — Г. Клисаровъ
Пѣсенъта на Шаръ — Г. Драгоевъ
Ски-подемникъ на Витоша — инж. Й. Йордановъ
Измѣрване на планинскитѣ езера — П. Пауновъ
Изложбата на Ив. Тричковъ — Невѣна Елмазова
Вечеръ на Романовска планина — Д-ръ Смѣдовски
Съ поздравъ отъ планината — Д. Антонова

ИЗВЕСТИЯ

Отъ насъ и за насъ
Съюзни вести
Какво ни даватъ клоноветѣ
Снѣгътъ — Б.
Фото-изложбата въ Скопие — Д. П.
Заслонъ на Страшното езеро, Рила — Р. Д.
Планинарътъ Борисъ Василевъ — Б. Ст.

Редакция и администрация ул. Позитано № 6, София, тел. № 2-75-89 — Пощенска чекова сметка № 672. Годишенъ абонаментъ лв. 45 за членове и лв. 100 за нечленове. Излиза годишно въ 8 книжки, две отъ които двойни. Ваканционни месеци юлий и августъ.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ БОЖИДАРЪ СТОИЧКОВЪ

ГОДИНА XXXIII

НОЕМВРИЙ 1941

КНИЖКА 9

ПОВЕЧЕ ДУХЪ

При новосъздаденитъ условия, при които всъпки хвърля почти цялото време отъ деня за да посрѣщне най-обикновенитъ си нужди за животъ, несъмнено е малко дръзко да се надава повикъ за повече работа въ полето на обществеността.

И наистина днесъ стремежътъ е, всъпки свободенъ мигъ да бжде заложенъ въ начинания, отъ които да се очаква непосредствено уловима лична изгода.

Но не бива пъкъ и да издребняваме, като мислимъ само за личното си преуспѣване, независимо отъ условията на деня. Тази мисль ржководи всички онъзи, които неуморно продължаватъ, съ цената на много лични жертви, да водятъ, подхранватъ и крепятъ множеството организации у насъ, чиято цель е била, е и ще бжде еамо цель народополезна, цель всебългарска.

Измежду тѣзи организации, въ едно отъ първитъ мѣста се подрежда и Българскитъ туристически съюзъ. И този му престижъ, изграденъ съ толкова много беззаветна и безкористна работа, не бива да се пренебрегва, а още по-малко — забравя.

Нека това име, този престижъ на Б.т.с., даде нови сили на всички ония, които причинно или безпричинно, мжно намиратъ време да дадатъ благотворната си данъ за своето туристическо дружество. Сжщото това име нека имъ намеква, че е тѣхна рожба и че не позволява едно по-леко отношение, предвидъ нѣкакви по-особени обстоятелства. Тогава то ще стане още по-сжпно.

И тогава не ще виждаме клонове, които да сж били въ слаба връзка съ Съюза; тогава не ще се натѣкваме и на голѣми наши дружества, които да не сж си напълно уредили смѣткитъ съ Съюза, поради липса на административенъ персоналъ; тогава ще се появятъ наново постояннитъ дописки въ съюзния органъ отъ всички краища на страната ни; тогава ще видимъ отново по Рилския, Пиринския и др. масиви да бродятъ другаритъ ни отъ Стара-планина; тогава, най-последно, ще започне и овладяването и изучаването на легендарнитъ македонски планини.

Ерма

Отъ Руй се спуска Ерма стародавна
въ зеленогора долина —
следъ пжть далеченъ отшумява плавно
въ прастара българска страна.

Отъ сънь ли е пробудена рѣката,
та радостно въ нощъта шуми,
или сърадва съ пѣсенъ свободата
на всички български земи?

Притихнала подъ чуднитѣ колони
на бѣлокаменно ждрело,
пробужда се отъ горски шумъ на клони
и трѣпне въ рѣчното легло.

Свидетелка неволна на терзания,
на иго, ужаси и смъртъ,
отново пѣе Ерма приласкана
по своя лжкатушенъ пжтъ.

Струи въ сребристѣ пристанъ вълни зелени,
нощъта отплисква рѣченъ екъ —
въ планинското порѣчие стаена,
полита пѣсенъта далекъ.

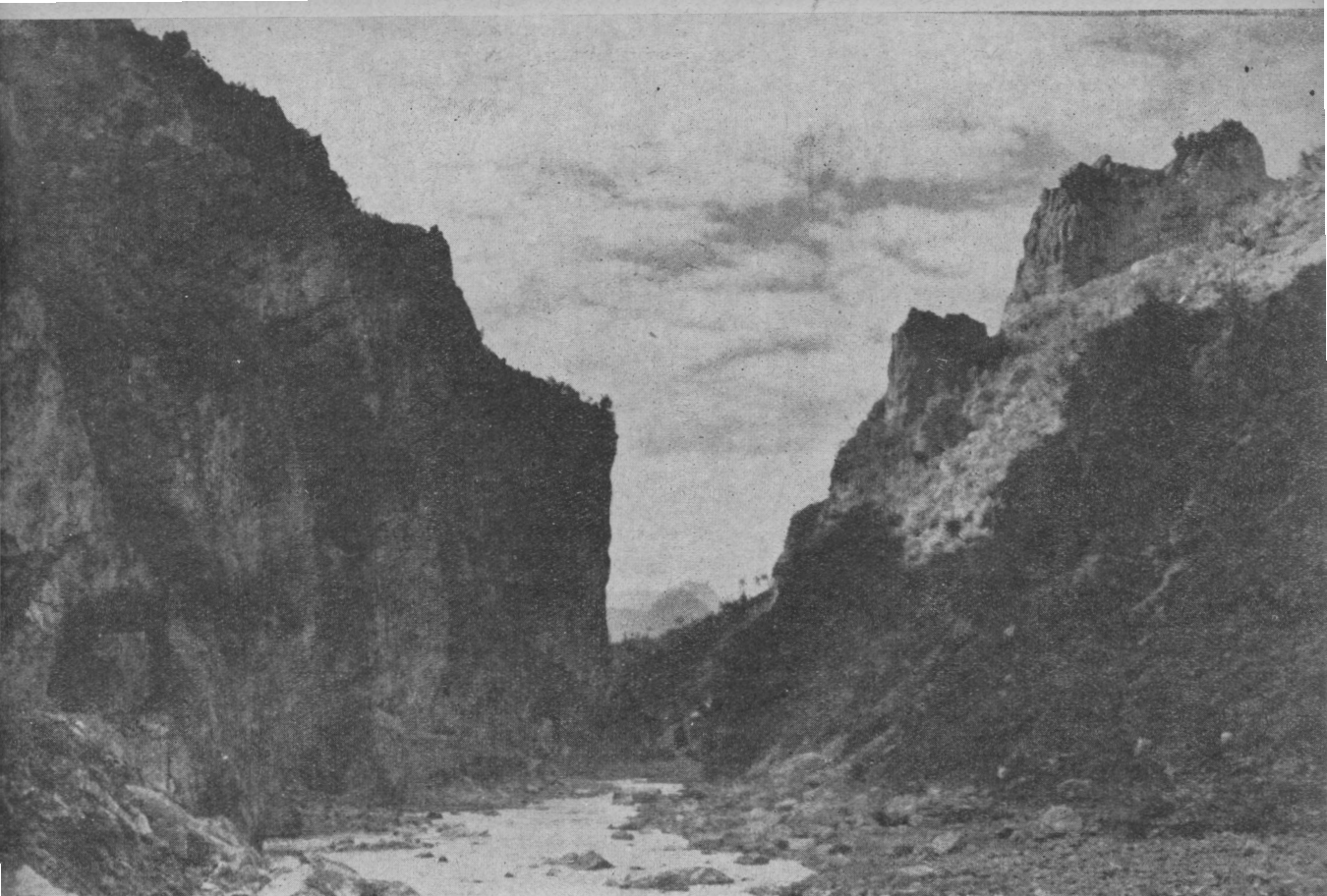
Отново, пакъ дойде, Родино свята,
велика радостъ, свѣтълъ день —
свободни българи, сестри и братя,
помнете тоя мигъ свещенъ!

Мжждукатъ кандила, мълчатъ икони,
звъни камбана въ манастиръ,
гора потайно вѣе стари клони,
сказание разказва въ миръ...

И съ устремъ, въ бѣгъ неспиренъ, Ерма плиска
вълни пѣнливи презъ ждрела,
въ гора усойна глѣхне птичи писъкъ
и спомня робство и тегла.

Отъ сънь се е пробудила рѣката
и пѣе, радостно шуми —
сърадва съ вѣчна пѣсенъ свободата
на всички български земи.

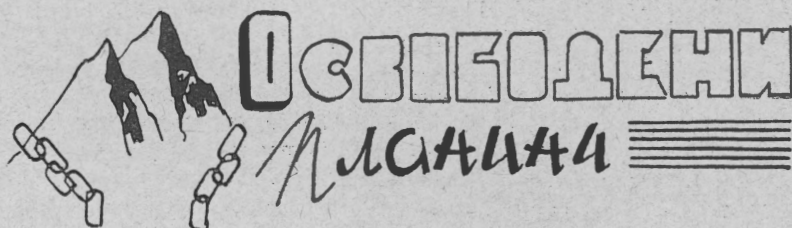
Г. ВИШНЕВСКИ

Раздѣлътъ между Гребрънъ и Влашка планина

он. Караджовъ

ГЕОРГИ КЛИСАРОВЪ

Въ октомврийска омара потъна Кукла планина, малъкъ планински свѣтъ въ Дерекула, българска земя, презъ денесъ освободена. Есенъ е позлатила гористи хълмове и полета, а слънцето излъчва лѣтна жаръ и радостъ.

Въ северния обзоръ, далечъ задъ насъ, бавно се изгуби сивиятъ грѣбъ на Видличъ планина, другъ непознатъ планински образъ за насъ, но познатъ на българитѣ, които нѣкога сж отседнали тукъ. Въ китенъ долъ

ни настига конникъ — бай Герасимъ отъ Драговита. Русъ, облѣченъ съ кафяви селски дрехи, планинецътъ ни поздрави и тръгна съ насъ.

Съ лекота прехвърляме планински пжтеки покрай Планиница, Бански долъ и Поганово, разхвърлени изъ рѣтлини и долове. Въ живия говоръ на бай Герасимъ трепти радостъ. По пжтя, чакъ до Погановската котловина, свита подъ живописнитѣ чуки на Грабска рудина, той разказва за робски дни:

он. Караджовъ

Рѣка Ерма

— Двадесетъ години бѣхме въ неволи и мълчание. Не знаехме що е пѣсень. Бѣли беневерци и български калпаци не можехме да носимъ.

Пжтътъ, засланъ отъ шума, вие презъ сѣнчести градини и стрѣмнини. Слънчева омая е притихнала надъ планинитѣ. Бързо слизае въ долъ, надъ който се извисяватъ три планини. Погановскиятъ потокъ ромоли тиха пѣсень.

Между скалитѣ на Кукла, Гребенъ и Влашка планина отколе се бѣлѣе Погановскиятъ манастиръ Свети Иванъ Богословъ. Чудни планински преображения — голитѣ хълмове изведнажъ се смѣнятъ отъ високи скадни възвишения, прорѣзани отъ невидимата рѣка на Ерма, стародавната българска рѣка, която се спуска отъ Руй планина. Рѣката излиза съ плискъкъ отъ ждрелото и следъ остъръ завои край манастира бързо отминава на западъ, подела пѣсень на свободата.

Недавна бѣхме гости на манастира стотина души. Сега сме малцина. Нѣма шумъ и ненужни викове. Побѣлѣлиятъ бай Михалъ, магерътъ, отново ни ржкостиска и обяснява непринудено своята радостъ:

— Драго ми е, че пакъ дойдохте. Радвамъ се, много се радвамъ. Доживѣхъ свободата и сега мога да умра. А три пжти съмъ виждалъ робство. Помня турско и два пжти сръбско. Колко нещастни бѣхме, ние си знаемъ. Казвахъ ни: една вѣра сме, единъ народъ. А тѣ — поганци! Но св. Царь Константинъ и Царица Елена — имената сж имъ изваяни на камения куполъ отъ преди 500 години — опазиха манастира...

Рано припадна нощъ. Говоримъ за живота и не можемъ да се откъснемъ отъ размисълъ за тежкитѣ дни, въ които живѣемъ. Все пакъ забравяме всѣкидневието. Мълчимъ, обзети отъ чисти помисли. Нѣкой почва да разказва планинарски подвизи.

Въ ждрелото ни свари месечиненъ изгрѣвъ. Нѣкога тукъ е било недостъпно. Пешъ е могло да се мине само презъ планината по опасна козя пжтека. Заробителитѣ, които ни говорѣха за „вѣчно приятелство“, направиха недостъпна тая красота за свободнитѣ българи, но ето че въ този часъ Дерекулъ разкри своята приказна красота.

Дружината се нирна изъ ждрелото, въ сѣнкитѣ на което се надвеси видение —

бълият месец лумна надъ Гребенъ планина вечеренъ пожаръ. Блѣстятъ върховетъ, облѣни отъ синь свѣтликъ. А ние двама, съ Пантелей Пжтникъ, облежнати на церови дънери край рѣката, мълчимъ, сякашъ нѣма думи за това, що Богъ ни е открилъ въ тая чудна нощъ край Ерма.

Отгоре, нѣкжде отъ Гребенъ планина се спусна сѣнка, нѣгли образа на сѣня, който иде да ни напомни вѣчния законъ на природата. Въ манастирския оборъ подрѣнква звънче, чийто екъ се понесе изъ котловината като съзвучие на стара пѣсень. А манастирътъ спи, спи своя многовѣковенъ сънь . . .

Сребърната вечеръ издигна замъци въ скалитъ. Ясно, звучно, въ пролома се понесе възторжена пѣсень на планинари.

Въ есенна зора поемаме къмъ Звонци. Надъ родната земя се ражда новъ день, който ни разкрива съ утринна радостъ планински красоти. Красотитъ на ждрелото смаяха дори нашитъ небикновени спжтници-планинари. Тъ — Бѣлката и Муци — сж виждали много планини, съ нѣколкохилядници и вѣчни прѣспи, съ глетчери и недостжпни върхове, но тукъ ахнаха отъ изнепада и прехласнати току измѣрваха скалнитъ навеси:

— Ето, това е отъ шеста степенъ, а това е отъ пѣта. А това е леко — прва степенъ ..

Вградена между раздиплени хълмове надъ Гребенъ и Влашка планина, Ерма се мѣта, блѣска съ грохотъ на вълни о каменни брѣгове. Впила се съ дълбокъ връзъ въ варовититъ скали на планинскитъ склонове, които се спускатъ отъ възбогъ, тя бучи, непрестанно бучи изъ ждрелото.

Когато излѣзохме отъ тѣснината, изведнажъ рѣчниятъ грохотъ стихна и настжпи тишина, чудна тишина, нарушавана само отъ лекия плискъ на Ерма. Орлови ята безшумно разпериха криле надъ каменни пропасти, въ които ние сме нѣкакви малки, нищожни сжщества, едва видими отъ птичи полетъ.

Отъ дървеното мостче при Одоровци се оглеждаме въ водитъ на Ерма, отразила див-

он. Караджо

ни преливания на есенни цвѣтове. Въ рѣката играятъ кленове. Скоро влизаме въ селото. Посрѣщатъ ни весели деца. Това сж чисти българчета, които силомъ сж кръщавани съ имена на другоземци: Лепа, Сърболубъ и др. Каква трагедия! Да бждешъ българинъ, да не знаешъ другъ езикъ освенъ български, а да те наричатъ Сърболубъ!

— Сега тия имена сж „захвърлени на бунѣще“ — каза единъ одоровецъ. Новиятъ кметъ стана кръстникъ на всички деца и ги прекръсти съ български имена: Борисъ, Лиляна, Любомиръ. Голѣма радость е.

Тѣснолинейниятъ пѣтъ — тѣснолинейната отдавна е престанала да пухти изъ тѣс-

нинитъ на Ерма — ни извежда въ коритото на Звонска рѣка. Леко излѣзохме на равнината, кждето се намира старъ минераленъ изворъ. Нѣкой напомни хвалбата на единъ мѣстенъ жителъ:

— При Звонци е хиляда пѣти по-красиво отъ Поганово! Тамъ въздухътъ е мекъ, а водата подмладява!

Всрѣдъ колонада отъ върхове — Ясеновъ дѣлъ, Асеново кале, Милушовъ камъкъ, Тетева глава и зжберитъ на Гребенъ планина — сгущенъ въ ясенова гора, щурти звонскиятъ минераленъ изворъ. Въ южна

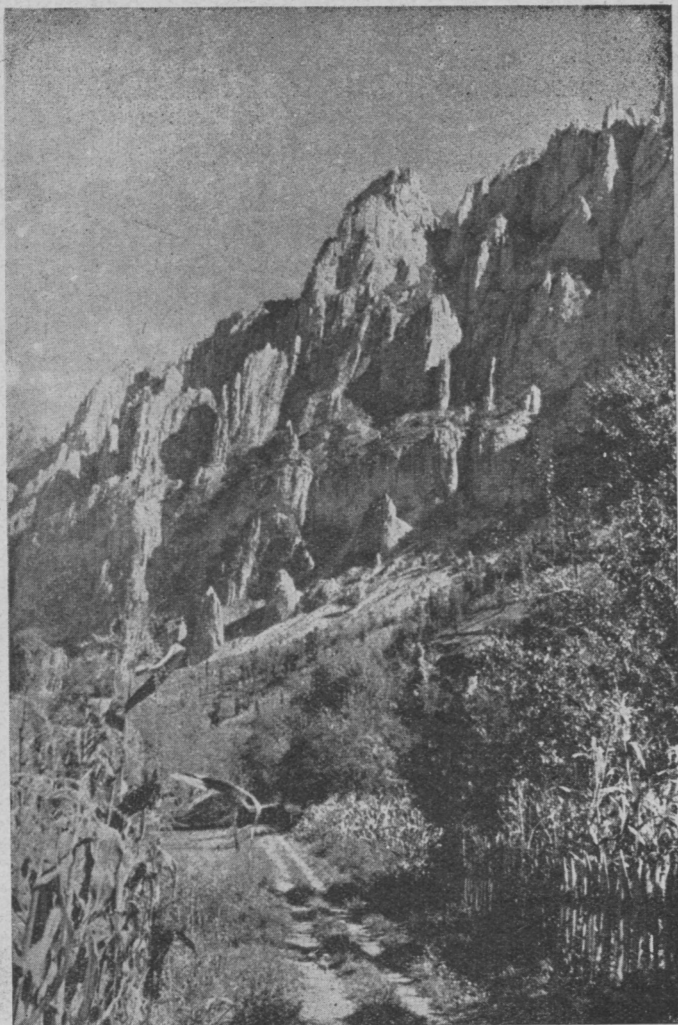
котловина, запазена отъ вѣтрове и врагове, изворътъ е билъ известенъ още въ римско време. Стари римски, византийски и старобългарски монети сж намѣрени наоколо. Насреща се зеленѣе Асеново кале, отъ което е пѣтя. Много предания се разказватъ за Асеново кале, но малцина сж романтици въ днешно време. Кой ти слуша предания за било и не било? Очитъ на всички бѣха стрѣвно отправени въ бюфета край банята, кждето се оказа, че има и сирене, и вкусни ястия и прекипѣлъ, янтърно избистренъ гроздовъ сокъ. Римлянитъ сж знаели кжде зимуватъ рацитъ. Край всѣки минераленъ изворъ сж прокарвали пѣтъ и издигали стражарница.

Високи ясенови дървета издигатъ върхове къмъ слънцето. Гората е позлатена. Есенъта е вече минала и по стария римски пѣтъ е слѣзла надолу къмъ долината. Изъ склоноветѣ се червенѣятъ яркитѣ цвѣтове на хроста руй, който е далъ наименуванетоъ на Руй планина, що наднича оттатѣкъ Ясеновъ дѣлъ. По възвишенията се бѣлѣе планинско селище, сгушено всрѣдъ оредѣла гора. Разговаряме съ случайно срещнати планинци. Тѣ разказватъ колко много обичатъ своята земя. Тия тихи люде не биха могли да живѣятъ като насъ, въ шумни градове, въ многохилядни селища, въ борби, суети и лутания. А когато ги запитахме искатъ ли да отидатъ въ Тракия или нѣкъде на югъ, отговориха:

— Затуй ли сме търпѣли два пѣти робство?

Игото е било тежко, но тѣ за нищо на свѣта, особено сега, когато настѣпи свободата за тѣхъ, не желаятъ да напустнатъ роднитѣ си мѣста. Тѣ сж бедни планинци, но не искатъ богатства. Тукъ е сърдцето, душата имъ, тукъ искатъ да живѣятъ и да затворятъ очи — всрѣдъ планинитѣ, въ които сж родени.

Въ полумракъ се изкачваме на голата скала надъ манастира. Козята пѣтека е стра-

он. Караджовъ

хотна, но радостъта е безгранична. Чуденъ мигъ, въ който следзалъзната свѣтлина очѣртава фигуритѣ ни на небосклона. Долу манастирътъ се гуши всрѣдъ гора, скали и безмълвие.

Третиятъ день — най-щастливъ по преживѣлици и впечатления — ни откри непознатия образъ на Гребенъ планина. Презъ стара ясенова гора навлѣзохме въ червенокафявъ букашъ. Вървимъ по килимъ отъ шума и мѣхъ. Тукъ-таме изъ простѣки се зеленѣе трева. Изведнажъ възлѣзохме на слалитѣ. То не бѣше изведнажъ, а следъ часъ катерене по едва видима пѣтека.

Образът на тая чудна гора ни смая — това бѣха огромни лѣски, разперени като джбови великани, и огромна дрѣнова гора. Дрѣнѣ до дрѣнѣ, съ презрѣли дрѣнки, по-сладки отъ вишни. За всички бѣлгарски врагове има дрѣновици тукъ. . .

Зачурулика птиче въ гората.

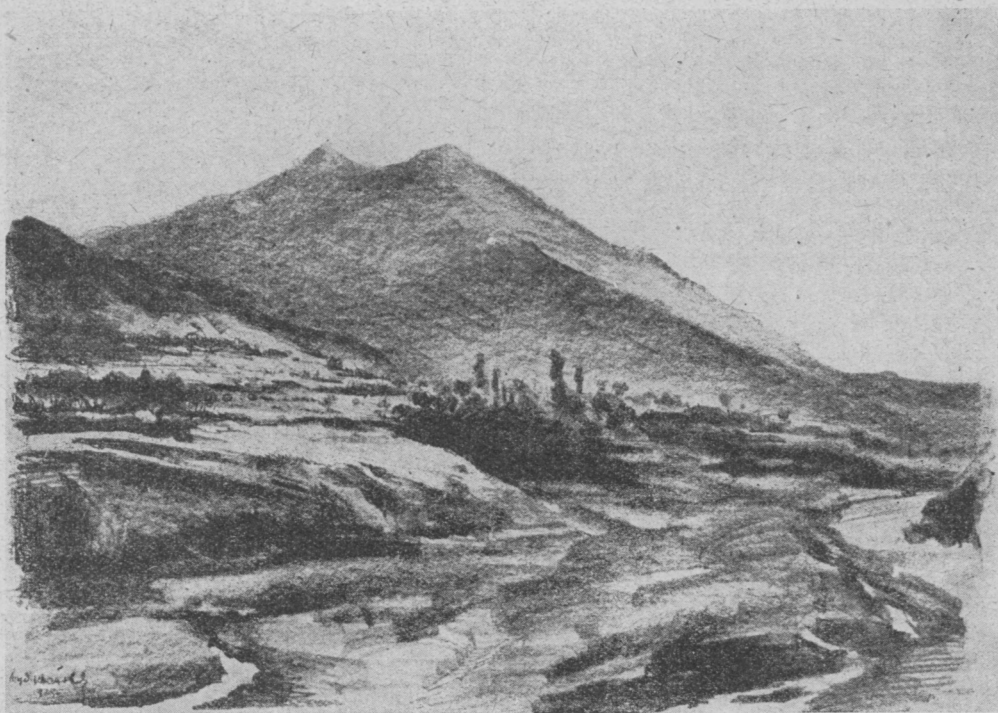
— Това е муши-трѣнче — каза манастирскиятъ козаръ.

Замлѣкнаха птицитѣ. Наблизу прелитна орелъ. Смутениятъ царъ на висинитѣ се скри безшумно въ недостѣпна пещера.

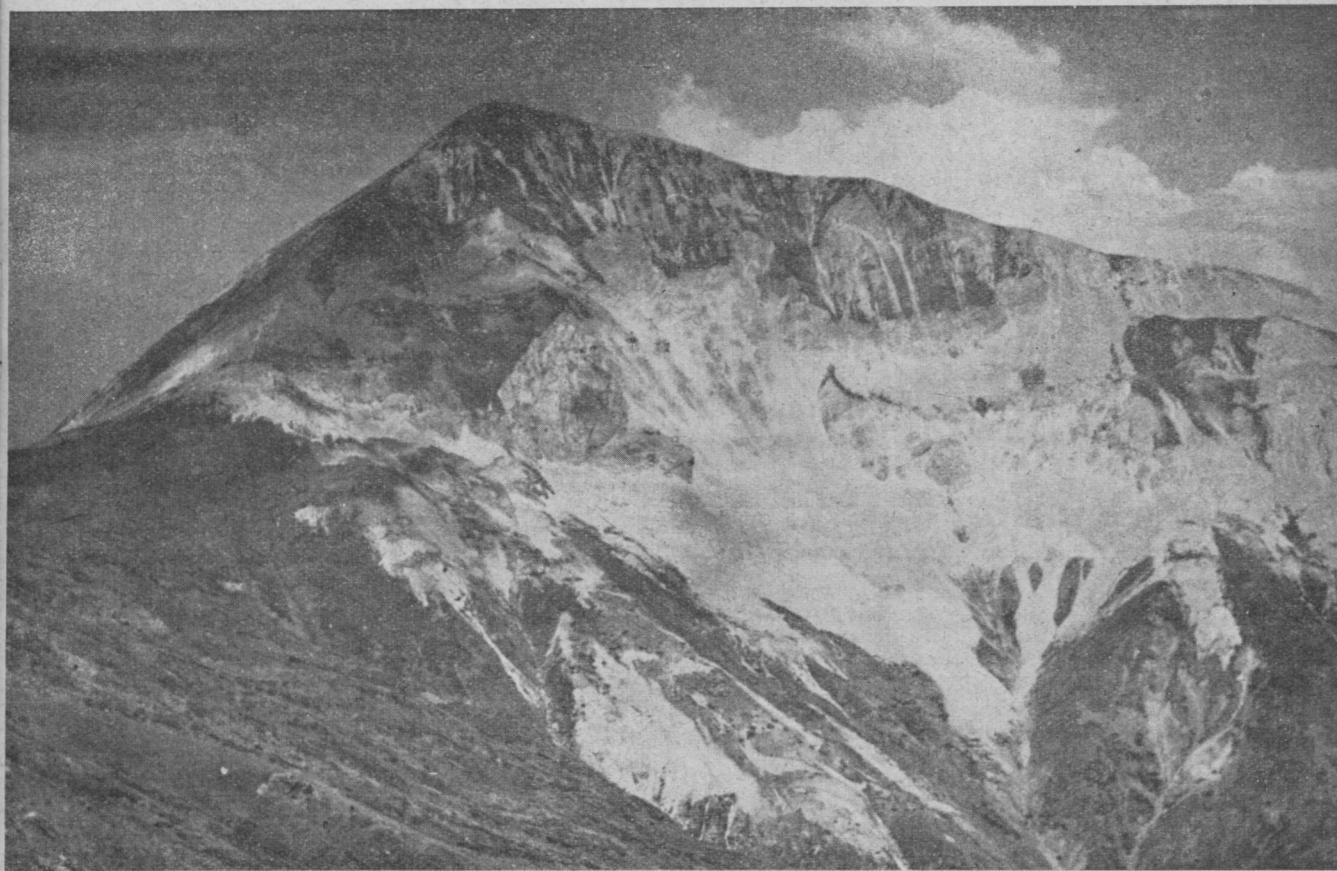
А на върха — ненагледенъ обзоръ. Навредѣ планини — освободени планини, изправени въ слѣнчевъ чаръ. Накждето и да хвърлимъ погледъ — вълни отъ гористи хълмодолія и назѣбени върхове. Голитѣ грамади на Влашка планина украсяватъ запада. Не ще ни убѣгнатъ тѣзи планински красоти и отъ погледа и отъ твърдата ни стѣпка до утре-други день . . .

Простнала назѣбена висъ отъ Завалска китка до кръшния завой на Ерма при манастирското ждрело, Гребенъ планина се издига едва на хилядо двесте тридесетъ и петъ метра надъ морското равнище. Отвесни скали и брѣгове се спускатъ отъ много остро било, затова се нарича и Зѣберъ планина. На югъ се разтварятъ пропасти и и скални навеси — недостѣпни орлови обиталища, а на северъ — гористи ридове, съ хубави горски ливади. И най-високиятъ връхъ се нарича Ливада. Въ лѣво отъ него е Бѣжанище, кждето сѣ бѣгали бѣлгаритѣ и сѣ се крили отъ турци и кърджалии. Тамъ сѣ се крили и презъ последнитѣ двадесетъ години.

По залѣзъ, когато се загубихме къмъ Шумѣви колиби отъ село Власи, Гребенъ и Влашка планина затвориха ждрелото въ мараня и то се слѣ съ слѣнчевитѣ склонове на планинитѣ.

Пелистеръ

Люботрън • Шаръ (2493)

он. Поповъ

ГЕОРГИ ДРАГОЕВЪ

ПЪСЕНКА НА ШАРЪ

Една чудна пѣсенъ се носи надъ легендарната Шаръ планина — пѣсенъта на свободата — и гали душата на единъ народъ-мъченикъ, който е понесълъ съ желѣзна твърдостъ всички страдания, за да дочака изгрѣва на новия день. Години наредъ само тжжнитѣ мелодии на робството се носѣха надъ македонската земя, чиито планини даваха подслонъ на бунтовниците срещу чудовищната тирания. Тѣзи тжжни мелодии отекваха и у насъ, за да „будятъ тжга въ на-

шитѣ сърдца, когато отъ чука нѣкоя Шаръ се мѣркаше предъ насъ“. Години наредъ! И презъ тѣзи години планинитѣ на Македония сж били свидетели на една епична борба, въ която себепожертвувателността и вѣрата въ победата бѣха по-мощни и отъ най-мощната тирания на свѣта. Затова красивитѣ македонски планини — тѣзи нѣми свидетели на трагичната българска сждба — сж тѣй свидни на българскитѣ туристи и затова е толкова голѣма нашата ра-

сн. Поповъ

достъ, че можемъ свободно да бродимъ по тѣхъ!

Люботрънъ не е най-високиятъ връхъ на Шаръ планина, но той каточели е истинскиятъ представител на тази легендарна планина, която за българскиѣ туристи символизираше планинския свѣтъ на Македония. Затова естествено бѣше нашето желание първомъ да стигнемъ него и оттамъ да се поклонимъ на свободна Македония и на смѣлитѣ рицари, чрезъ които се осъществи нашия националенъ идеалъ. И да извършимъ единъ символиченъ актъ — чрезъ развѣшването на върха на националния трицветъ и знамето на Великия Германски райхъ да посочимъ на всички наши свободни братя кои сж тѣхнитѣ освободители!

КОЗЯТА СЕНА • ШАРЪ

Нетърпението ни бѣше сплътникъ презъ цѣлото време на пътуването, докато стигнемъ планината. Пейчиново, Вратница и Старо село искахме да отминемъ, колкото се може по-скоро, за да бждемъ още сжщата вечеръ на хижата подъ върха, но дъждътъ ни принуди да ношуваме въ Старо село, гдето намѣрихме непринуденъ приемъ въ една селска къща. Колкото оскъдицата въ нея бѣше голѣма, толкова по-голѣма бѣ радостта на нейнитѣ обитатели, че имъ се отдава случай да подслонятъ гости отъ старитѣ предѣли на Царството. Вечеряхме на свѣтлината отъ огнището и дълго се низаха предъ насъ историтѣ отъ близкото нерадостно минало, което е вече кошмаръ за нашитѣ любезни домакини.

Сутриньта рано, въпрѣки че дъждътъ още не бѣ престаналъ, потегляме за върха. Планината е потънала въ мъгли. Все въ мъгли стигаме хижата и продължаваме къмъ върха. И не следъ дълго ние изпитахме рѣдкото удоволствие, ꙗкоето се изживява въ

планината — мъглитѣ постепенно почнаха да се разкъсватъ, да преминаватъ отъ склонъ на склонъ и да откриватъ предъ насъ планинскитѣ чукари, които се очъртаваха като малки островчета всрѣдъ голѣмо развѣлнувано море. Предъ очитѣ ни се разкри чудно хубавъ свѣтъ, който ни накара да забравимъ проливния дъждъ и да се радваме като деца на планинската красота. Скоро слънцето разкъса изцѣло мъглитѣ и предъ нашия погледъ се очърта масива на Люботрънъ, а въ лѣво отъ него Ливадица и Перибекъ.

Постепенно, като на филмова лента, мъглитѣ изчезватъ и предъ насъ се откриватъ въ далечината Влайница планина, Порѣчкитѣ планини, Суха гора и Жеденъ. Та чакъ

и примамката за скопските туристи — връх Солунска глава — не избъгна от нашия поглед!

Вървим неотклонно по гребена на Люботрън и желанието ни да го стигнем по-скоро неспирно расте. Отлѣво на пътя ни се очѣртава трудно достижимата Козя стена, която има напълно алпийски характеръ, а въ дѣсно Тупанъ открива своитѣ чудно хубави терени за ски.

14 септемврий 1941 година, 10 часа и 5 минути сутринѣта. На Люботрънъ гордо се развяватъ българското и германското знамена! Въ единъ изкопъ на върха се скътва стѣкленица, която съдържа български вестници, монети, пощенски марки и единъ актъ. Въ тоя актъ е отбелязано, че на 14 септемврий 1941 година презъ царуването на Борисъ III, Царъ на българитѣ, въ деня въ който любимиятъ български Престолонаследникъ Симеонъ Князь Търновски празнува своя имененъ день, е извършено първото организирано изкачване, следъ освобождението на Македония и присъединяването ѝ къмъ майката-отечество, на легендарния Люботрънъ отъ члено на Българския туристически сѣюзъ.

Отъ Люботрънъ се откри чудно хубава картина! Мъглитѣ сж подъ насъ и погледътъ ни се носи далечъ къмъ Ливадица и Ливадишкото езеро, къмъ връхъ Бистра и Езерска чука. Следъ тѣхъ сж Черенъ връхъ и Кобилица. Албанскитѣ планини сж потънали далече въ мъглитѣ.

Докато сме на върха, слънцето ни гали съ златнитѣ си лъчи. И отъ тукъ нататѣкъ въ нашия пътъ ние бѣхме подъ щастливата звезда на Шаръ планина — дъждътъ и мъглитѣ не стигнаха до насъ, макаръ че ни обграждаха отъ всички страни въ далечината.

Празничниятъ день ни позволи на връщане да видимъ хубавитѣ носии на македонската селянка, както и запазенитѣ тѣхни обичаи, които сѣрбитѣ не сж смогли да премахнатъ. И когато колата ни носѣше обратно къмъ Скопие, всѣки отъ насъ отнасяше единъ скѣпъ туристически споменъ отъ легендарната Шаръ планина.

Празничниятъ день ни позволи на връщане да видимъ хубавитѣ носии на македонската селянка, както и запазенитѣ тѣхни обичаи, които сѣрбитѣ не сж смогли да премахнатъ. И когато колата ни носѣше обратно къмъ Скопие, всѣки отъ насъ отнасяше единъ скѣпъ туристически споменъ отъ легендарната Шаръ планина.

Погледъ отъ Люботрънъ

сн. Поповъ

СКЧ ПОДЕМНИКЪ на Витоша

Бързо нарастващият ски-спортъ въ България налага направата на нѣкои технически нововъведения, целящи по-рационалното използване на зимния сезонъ.

Една отъ тѣзи новости е ски-подемника, който е много популяренъ въ чужбина и който би трѣбвало да се въведе и у насъ.

Ски-подемникътъ представлява отъ себе си една въздушна вжжена линия. Инсталацията се състои отъ две станции — горна и долна, между които е опънато едно стоманено вжже, което въ станциитѣ минава върху голѣми хоризонтални колела, като едното колело получава въртеливо движение отъ единъ двигателъ, а последното привежда цѣлото вжже въ движение, така че половината вжже се качва нагоре, а другата половина слиза надолу. Между дветѣ станции има подпорни дървени конструкции, на които има ролки, върху които се движи вжжето.

Стоманеното вжже е на височина отъ 6 до 10 метра надъ земята. Разстоянието между качващето и слизащето вжже е 2 до 3 метра.

На известни разстояния на движещото се вжже има прикачени специални куки и барабани. Въ барабана се навива съ помощта на една спирална пружина едно тънко стоманено вжже, на което вжже е прикрепена скобата, на която се опира скиорътъ за да бжде изтегленъ нагоре. Сиѣ-

гътъ поддържа теглото на скиора, докато кабелътъ служи само да го тегли.

По този начинъ, скиорътъ безъ да си сваля скитѣ и безъ да изразходва излишна енергия, а пѣкъ и за кратко време, бива изтегленъ въ горната станция, откъдето започва спускането надолу.

Следователно, скиорътъ може да се изкачва и спуска много пжти на день като не ще има да се изморява отъ продължителното изкачване съ скитѣ. Всѣки скиоръ може да направи за единъ день едно общо спускане, съ разлика въ височинитѣ отъ 1000 и повече метра, когато при обикновеното изкачване, той едва ли би ималъ сили да направи половината отъ тѣзи спускания.

На мнозина отъ насъ е известно колко енергия се похабява при оскѣднитѣ превозни срдства, докато се стигне въ нашитѣ планини, гдето сж разположени ски-платоветѣ. Ясно е, следователно, какво улеснение би представлявалъ единъ ски-подемникъ за зимния спортъ, поне горе въ планината, кждето ще може по този начинъ да се спести малко отъ енергията изразходвана за многото изкачвания, както и да се използва малкото останало време отъ недѣлния день за повече спускания.

Устройството и начинътъ на притеглянето е такова, че ски-подемникътъ може да бжде използванъ и отъ съвсемъ неопитни скиори. При изпускане на скобата, при падане и пр., последната веднага се изтегля горе на вжжето и нѣма опасностъ да закачи или нарани нѣкой по пжтя.

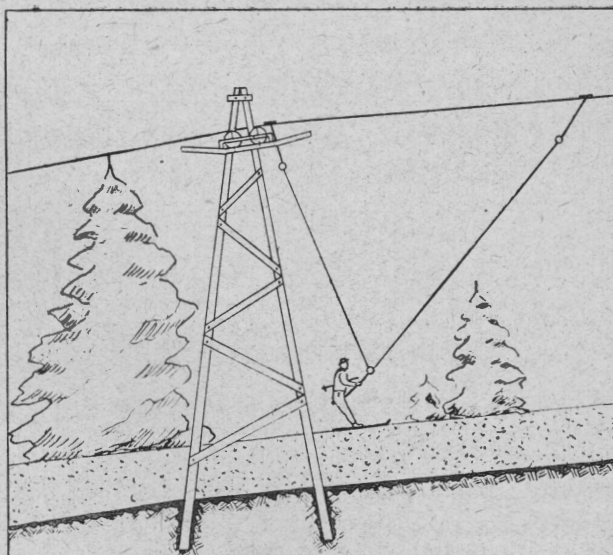
Едно от първите мѣста, гдето би било най-належаще да се построи единъ ски-подемникъ, смѣтаме, че е на Витоша, при хижа Алеко, а именно на Стената при Малкия рѣзенъ. Стената на Малкия рѣзенъ е най-удобния ски-плацъ въ околноститѣ на София. Снѣгътъ се задържа на Стената около 5 месеца — отъ месецъ декемврий, когато вече снѣгътъ е достатъченъ да изпълни неравноститѣ на терена, до месецъ май. Хижа Алеко и околноститѣ ѝ сж най-много посещаванитѣ мѣста на Витоша, а посещенията ще се увеличатъ още повече, когато се построи и проектираната витошка желѣзница отъ Драгалевци до вр. Камень дѣлъ.

Повечето отъ ски-състезанията ставатъ при хижа Алеко и тогава ще имаме най-голъмо използване на ски-подемника.

Самиятъ теренъ на стената е напълно подходящъ за единъ ски-подемникъ.

Дължината на проектирания ски-подемникъ ще бжде около 600 м., а изкачването, мѣрено по вертикална линия, отъ долната до горната станция около 240 метра. Наклонътъ на стената е около 45° .

На разстояние отъ по 50 метра на движещето се вжже ще бждатъ окачени скобитѣ за закачване на скиоритѣ. Скобитѣ за закачване на скиоритѣ биватъ единични и двойни и сж направени отъ дърво или лекъ металъ.

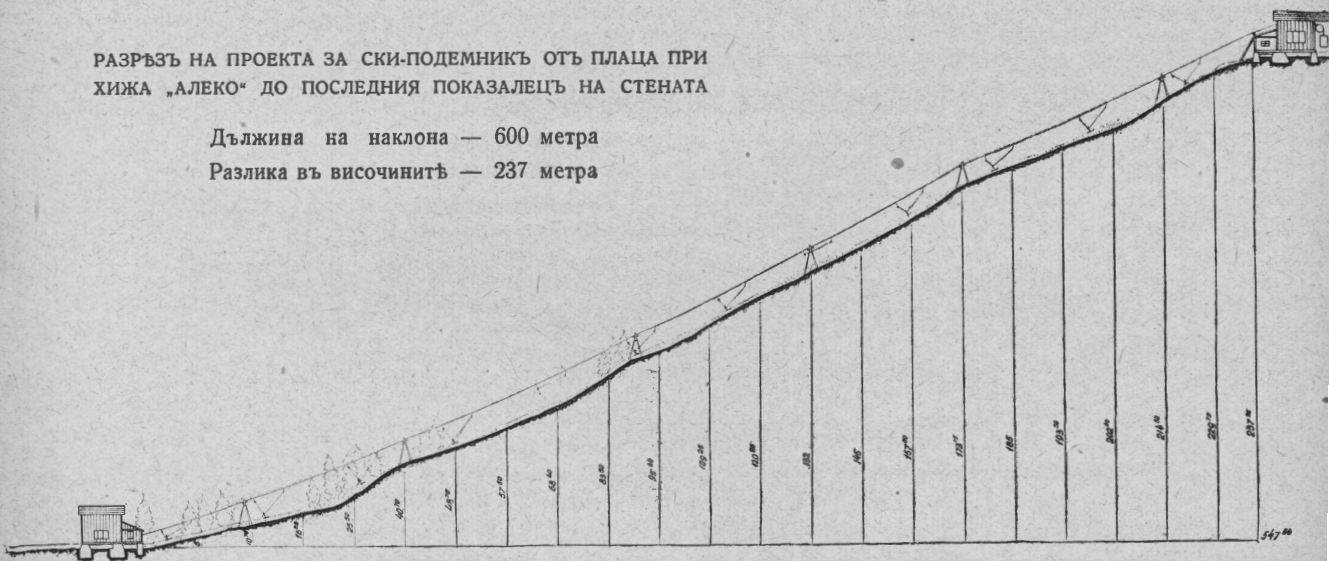

Скобитѣ за двама иматъ формата на обрната буква Т, така че на една скоба се закачватъ по двама души. Това е скобата за „тя и той“, както я наричатъ въ чужбина. Едновременно ще могатъ да се изкачватъ 12 двойки. Скоростта на изкачването ще бжде около 150 метра за една минута, така че за единъ часъ, при пълно натоварване, ще могатъ да се изкачатъ отъ долната до горната станция около 360 души.

РАЗРѢЗЪ НА ПРОЕКТА ЗА СКИ-ПОДЕМНИКЪ ОТЪ ПЛАЦА ПРИ ХИЖА „АЛЕКО“ ДО ПОСЛЕДНИЯ ПОКАЗАЛЕЦЪ НА СТЕНАТА

Дължина на наклона — 600 метра

Разлика въ височинитѣ — 237 метра

Когато нѣма желаещи скиори за всѣка скоба, последната се прибира автоматически горе на вжжето, така че неможе да бжде хваната и използвана отъ лица безъ билетъ.

Долната станция ще бжде отъ страна на плаца около хижа Алеко, следователно не ще прѣчи на скиоритѣ които се спускатъ. Отъ долната до горната станция ще има 6 под-подпорни дървени конструкции, върху които на ролки ще се движи теглещето стоманено вжже.

Двигателна станция ще бжде горната, кждето ще се намира двигателътъ-електромоторъ или моторъ съ вътрешно горене. Устройството на двигателната станция е много проста. Тамъ се намиратъ и разнитѣ осигурителни инсталации, като автоматична и обикновенна спирачка и др.

Мощността на двигателя ще бжде около 50 КС.

Въ проектъ е на хижа Алеко да се построи електрическа централа, откждето мо-

же да се вземе електрическа енергия за ски-подемника.

Презъ деня нуждитѣ за самата хижа не ще бждатъ голѣми и тогава ще може да се използва излишната електрическа енергия за ски-подемника.

Първиятъ ски-подемникъ е построенъ въ Давосъ въ Швейцария презъ 1934 година. Следъ това сж били построени на различни мѣста въ Европа и Америка още 30 различни ски-подемника.

На нѣкои по-нови конструкции отъ тѣзи ски-подемници се свалятъ презъ лѣтото барабанитѣ и скобитѣ за закачване на скиоритѣ и на тѣхно мѣсто, по теглящето вжже, се окачватъ специални столчета, на които сѣдатъ туриститѣ и по такъвъ начинъ биватъ изкачвани до горната станция.

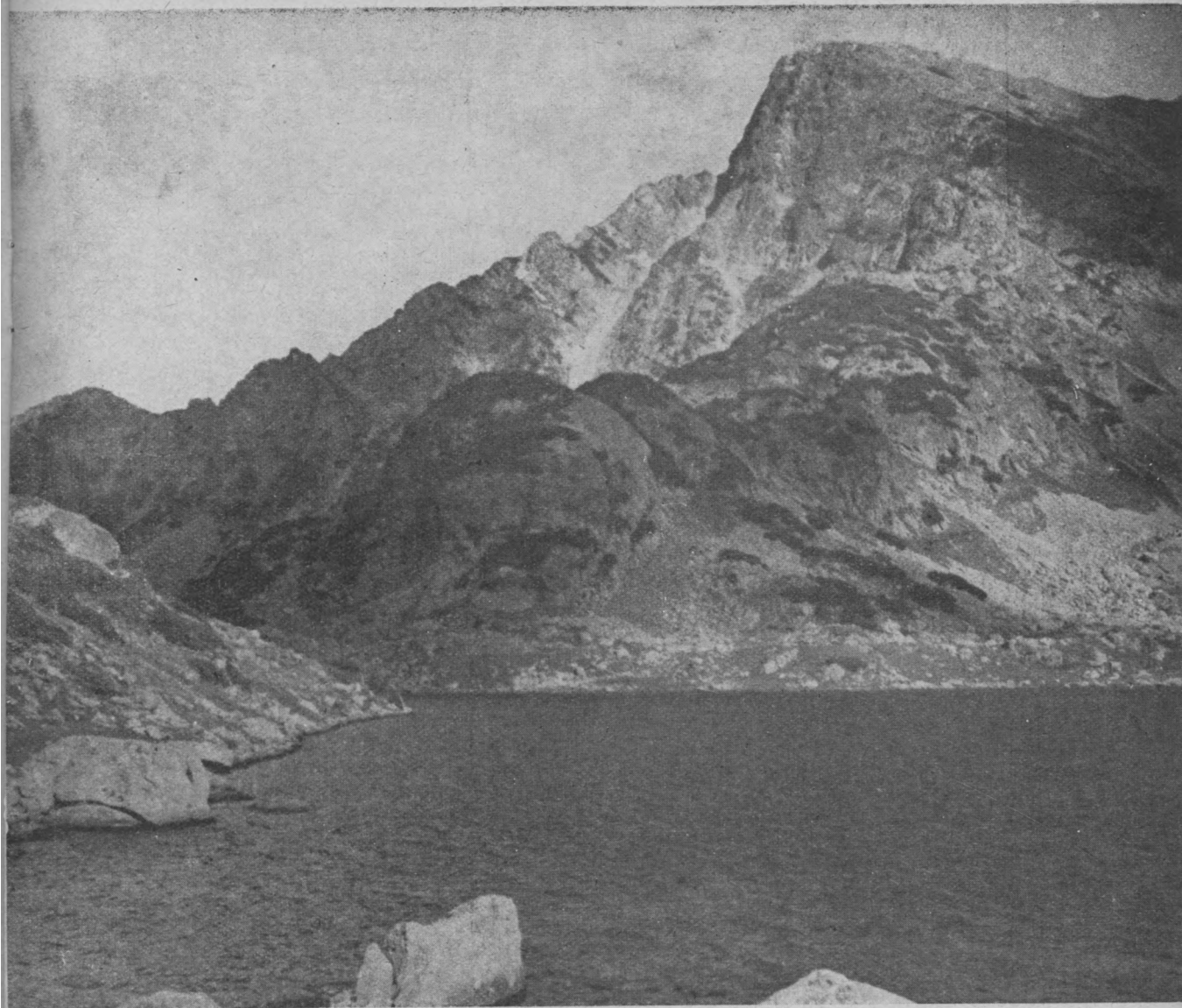
Съ постройката на единъ ски-подемникъ у насъ ще се спечелятъ още много почитатели на планината и ще се допринесе за разрастването на зимния спортъ, както и за подобрене на неговитѣ постижения.

ЗИМЕ

ЛѢТЕ

Сиврия ● Пиринъ

ПЕТЪРЪ ПАУНОВЪ

● ИЗМОРВАНЕ НА планинскиятъ езера

У насъ, въ границитѣ на България, се намиратъ множество езера. Тѣхниятъ брой е най-голѣмъ въ високопланинскитѣ области. Най-често отъ южната страна планинскитѣ гребени сж пооблечени съ растителность, а откъмъ северната имъ страна се спускатъ стрѣмни стени, които завършватъ съ пaдини, образувани отъ стихийното действие на ерозията въ продължение на множеството години и на столѣ-

Маловишко езеро ● Рила

он. Кръшнякъ

тията. И тамъ сж синьо-зеленитѣ зеници на планината — малкитѣ и голѣмитѣ езера.

Науката, която се занимава съ изучаване на езерата се нарича лимнология.

Опредѣлянето на тѣхната брѣгова линия, повърхностъ, дълбочина, форма на тѣхното дѣно, обемъ на съдържащата се въ тѣхъ вода и преди всичко положението имъ върху земята, е задача на оня отдѣлъ отъ географията, който се занимава съ изучаването на земнитѣ форми и тѣхното измѣрване — *морфометрията*. Но езерата сж подложени на редъ промѣни, които зависятъ отъ условията на атмосферата и характера на заобикалящата ги срѣда. Съобразно съ това се мѣни температурата на тѣхната вода, съдържанието на разтво-

ренитѣ въ водата вещества, количеството на водата и пр. Измѣрването на температурнитѣ промѣни на езерната вода е интересно не само за установяване на зависимоститѣ, които сжществуватъ между промѣнитѣ на времето и физичното ѣ състояние, но и затова, че езерната вода е срѣда, въ която се развива повече или по-малко буенъ животъ на множество растения и животни. Морфометричните и физични изследвания на езерата, следователно, сж предпоставка и за изследванията на естествоизпитателя, търсещъ връзката между живота и срѣдата на неговото развитие.

Първата работа, която трѣбва да се извърши за морфометричното изследване на едно езеро е да се снее неговата карта.

он. Христовъ

Леденото езеро ● Рила

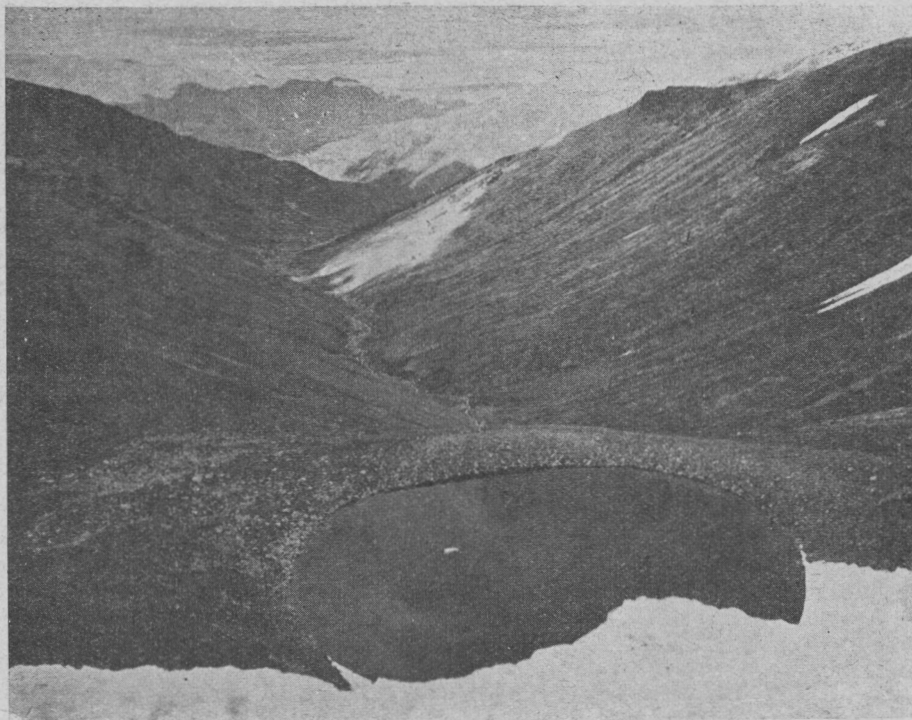
Обикновено картографичните измѣрвания се правятъ за цѣла областъ отъ земята, отдѣлна държава или частъ отъ нея и въ получената карта сж означени и езерата. Но отъ този източникъ могатъ да се направятъ само приблизителни опредѣления за мѣстоположението имъ и до нѣкжде да се добие известна представа за тѣхната брѣгова линия, тъй като масщабътъ е много малъкъ и недостатъченъ за точни измѣрвания. За да се добие ясенъ погледъ върху една система отъ езера се налага, следователно, да се снеме карта въ голѣмъ масщабъ за всѣко езеро по отдѣлно.

Отъ езерната карта може да се опредѣли дължината и ширината на езерото. За дължина на едно езеро, което има овална форма,

се взема чѣртата между две негови край-брѣжни точки, които отстоятъ на най-голѣмо разстояние една отъ друга. Това опредѣляне, обаче, не може да се приложи за въ случаитѣ когато езерото има напримѣръ дълга и извита форма. Въ такъвъ случай, ако се съединятъ съ права линия две най-отдалечени точки, то тя може да пресѣче на нѣколко мѣста изгънатата брѣгова линия. Затова е най-добре да се приеме опредѣлението на Г. Ю. Верещагинъ: „Дължината представлява отъ себе си най-късото разстояние между две най-отдалечени една отъ друга точки отъ брѣговата линия, считано по водната повърхностъ“.

Отъ наличността на езерната карта се опредѣля и неговата площ. Подъ езерна

Малото езеро
подъ
Пелистеръ
•
сн. Жандовъ

площ се разбира лицето на водната повърхност. То се определя от площта, ограничена от бръговата линия, от която се изважда повърхността на намиращите се въ езерото острови. Най-точното определяне на тази величина става с помощта на планиметра. Това е уредъ, който се поставя върху картата и като се движи едно острие по бръговата линия на езерото върху единъ цифреникъ се отчита езерната площ. При липса на такъв уредъ, може да се постигне по по-простъ, но по-неточен начинъ — езерният контуръ се прерисува върху листъ хартия и се изрѣзва по бръговата линия. Отъ сжщата хартия се изрѣзва правоъгълникъ съ определена ширина и дължина. На чувствителни везни се претеглятъ отдѣлно дветъ изрѣзки. Отъ теглото на правоъгълника се определя на какво тегло отговаря напримѣръ единъ квадратен метъръ отъ повърхността на езерната карта, като се има предъ видъ масшаба ѝ. Тогава, като се раздѣля нейното тегло съ тази величина, се намира езерната площ, изразена въ квадратни метри.

Това измѣрване може да стане съ още по-домашни сръдства, като картата на езерото се начъртае върху хартия, разграфена на квадратни милиметри и се преброятъ квадратчетата, които се заематъ отъ лицето на езерото. Като се пресмѣтне по масшаба може да се определят, макаръ и грубо, езерната повърхност.

Най-после, измѣрването на езерната площ по картата може да се направи приблизително, като неговата бръгова линия се изобрази съ счупена линия и цѣлата повърхност върху картата се раздѣли на тригълници.

Ширината на езерото може да се получи като се измѣри разстоянието на две много отдалечени точки една отъ друга отъ езерния бръгъ, които се намиратъ по една права, перпендикулярна на езерната дължина. Тази величина се нарича максимална ширина. Но ако се раздѣли езерната площ съ намѣрената по-рано дължина на езерото се получава една величина, която се нарича сръдна езерна ширина.

Единъ отъ въпроситѣ, който си задаваме когато говоримъ за едно езеро, е този за

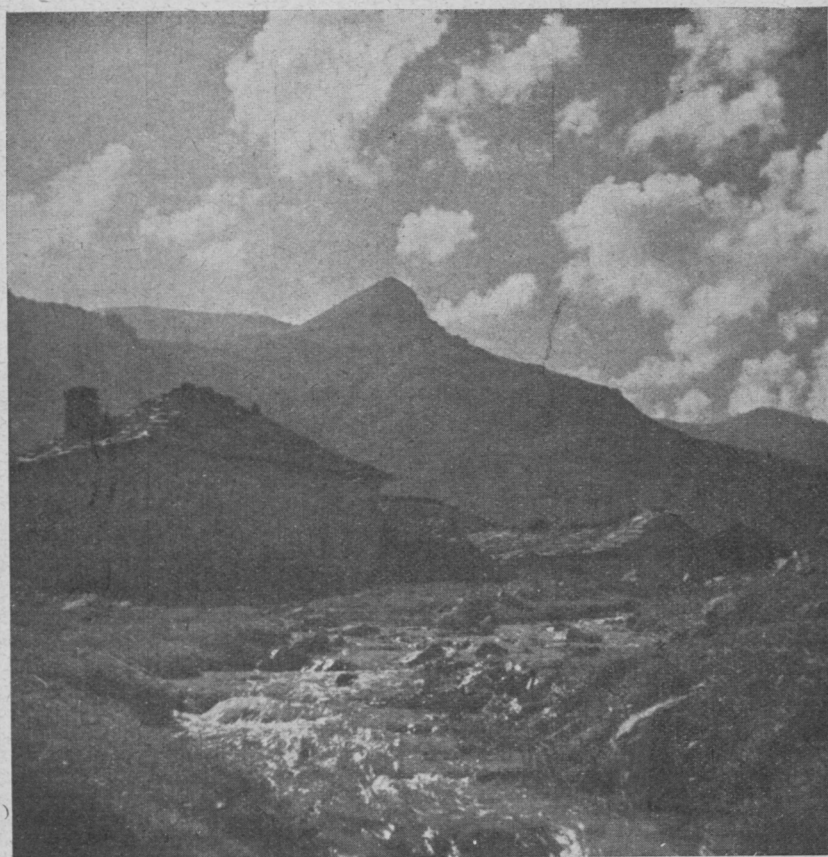

Голѣмото
Мальовишко
езеро

сн. Миронски

неговия обемъ, за количеството вода, което се съдържа въ него. Явно е, че за да се отговори, трѣбва да имаме сведения за езерната дълбочина, а последната е различна и зависи отъ формата на езерното дѣно. Дълбочинитѣ се измѣрватъ въ езерото, като на различни, опредѣлени по отношение на брѣга точки, се спусне единъ лотъ — тѣль съ нанесени по нея единици за дължина и съ окачена тежестъ на края. При малкитѣ езера, опредѣлянето на мѣстата на измѣрванитѣ дълбочини се извършва като отъ брѣгъ до брѣгъ се опъне едно въже и на опредѣлени разстояния по неговата дължина се лотува. Самиятъ лотъ е поставенъ върху лодка. Обикновено се взематъ нѣколко положения на въжето по отношение на брѣга. При поголѣмитѣ планински езера, кждето опъването на едно въже е трудно или пѣкъ носенето му е тежко поради дължината му, при всѣко измѣрване на дълбочината, отъ лодката се измѣрва жгѣла, който сключва лжчѣтъ отъ една, втора и трета, предварително опредѣлени точки отъ брѣга съ посоката северъ-югъ. Това става чрезъ една

визьорна бусола и на геодетски езикъ този начинъ се нарича „задно засичане“. Обикновено сж достатѣчни само две такива засичания, но като се има предъ видъ, че измѣрването става съ бусола, която се намира въ лодка и се държи въ ржка, то необходимо е и едно трето засичане, чрезъ което се подсигуриява точноста на опредѣляне мѣстото за измѣрване. Тия мѣста се нанасятъ върху езерната карта, върху която се нанасятъ предварително тритѣ брѣговиточки, къмъ които е правено засичането. При всѣка отъ нанесенитѣ точки по езерната повърхностъ се отбелязва и намѣрената дълбочина. Тогава мѣстата съ еднаква дълбочина се съединяватъ съ една линия, която разбира се, не може да отговаря точно на действителността и се нарича изобата. Понеже стойноститѣ на намѣренитѣ дълбочини сж най-различни, то обикновено се пресмѣта чрезъ интерполиране, като се иматъ предъ видъ измѣрванията, мѣстата кждето дълбочината е вѣроятно два, четири, шестъ и т. н. метра. И презъ тия мѣста се нанасятъ изобатитѣ. Така се получава идея за разпредѣлението

Неолица

БАБА ПЛАНИНА

сн. Жандовъ

на различните дълбочини, както и особено-стият на езерното дъно. Така едно езеро, чиято бръгова околност е почти една и съща, притежава близу до бръговата си линия единъ прагъ, който е резултатъ отъ вълковното действие на езерната вода по бръговата линия. Непрекъснатитъ движения на вълнитъ отронватъ отъ сушата и една частъ отнасятъ въ форма на тиня, докато друга, състояща се отъ по-голъми твърди кжсове остава да образува този прагъ. Мѣстата на втичането и изтичането на езерната вода сж подъ особень режимъ и тамъ насипването на езерното дъно зависи отъ материалитъ, които се носятъ и отнасятъ отъ водата. Дъното на едно езеро, което е обградено отъ една страна съ низъкъ и слабо наклоненъ бръгъ, а отъ друга, отъ бръгъ, състоящъ се отъ отвесни скали, прави изключение отъ току-

що казаното, защото отъ стръмнитъ постоянно се свличатъ материали. Въ планината се намѣсватъ и други фактори, като напримѣръ снѣжнитъ преспи, които се надвесватъ надъ езерната повърхностъ и представляватъ подвижни бръгове, чието влияние върху насипитъ по езерното дъно е особено.

Когато е направена картата на езерото съ изобатитъ, приблизителното изчисление на неговия обемъ е леко. Езерното съдържание се раздѣля на отдѣлни пластове, които се съдържатъ между всѣки две съседни изобати. Всѣки единъ отъ тия пластове се приема, че има формата на призматично тѣло, съ височина равна на разликата въ дълбочина между дветъ изобати и съ лице на основата —равно на полусбора отъ лицата на дветъ изобати. Сумата отъ пресмѣтанитъ обеми на

всички тия следващи единъ подъ другъ призми, дава обема на цѣлото езеро. При този случай се приема, че езерното дъно не е наклонено, а че е стѣпаловидно, като дълбочината на всѣко стѣпало е равна на разликата въ дълбочина на отдѣлнитѣ изобати. Но обемътъ може да се представи и като сума отъ обемитѣ вода, които се съдържатъ между две съседни изобатни повърхности, като пластовеѣ между тѣхъ се приематъ за тѣла отъ пресѣчени пирамиди.

При измѣрването на дълбочинитѣ, най-голѣмата измѣрена дълбочина се нарича максимална. Ако, обаче, се дѣли обема на езерото съ лицето на неговата повърхность получава се една друга величина, която се нарича срѣдна дълбочина. За езера, които иматъ сравнително проста форма може да се добие представа за наклона на дъното имъ отъ отношението на срѣдната дълбочина и максималната, което се умножава по 100 за да се изрази въ проценти.

По-добра идея за наклона на езерното дъно се добива отъ предложената отъ известния географъ Пенкъ хипсографична крива. Върху хоризонталната ось на една координатна система се нанасятъ лицата, които се ограничаватъ отъ отдѣлнитѣ изобати, а по ордината — съответнитѣ дълбочини. Така се вижда не само какъвъ е наклонътъ на езерното дъно, но и неговото разпредѣление на различни дълбочини.

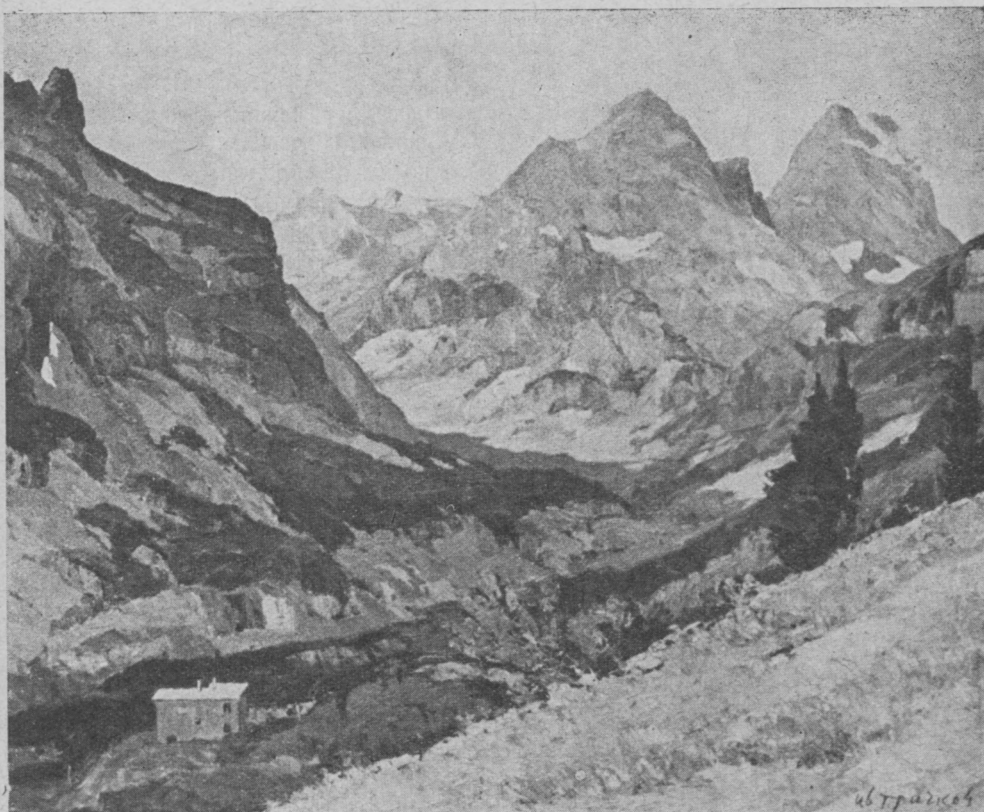
Но едно езеро може да бѣде съ повече или по-малко начупенъ брѣгъ и споредъ това, да се говори за по-голѣма или по-малка изрѣзаность на брѣговата линия. Явно е, че най-малка изрѣзаность ще има онова езеро, което има форма на кръгъ. Ако се вземе лицето на езерната повърхность и се раздѣли по 3.14 ще се получи една величина, отъ която като се извади квадратенъ коренъ, ще се намѣри радиуса на езерото, ако то бѣше кръгъ. Тази величина, умножена съ 2×3.14 ще даде дължината на това въображаемо кръгло езеро. Изрѣзаностьта на езерото ще се

получи, като се раздѣли дължината на неговата брѣгова линия съ дължината, която то би имало, ако бѣше кръгло. Самото опредѣляне дължината на брѣговата линия става съ единъ уредъ, нареченъ кривомѣръ.

[Изучаването на езерата включва извѣнъ морфометричнитѣ, още и температурни измѣрвания. Последнитѣ се извършватъ съ единъ максимално-минималенъ термометъръ. Този уредъ не е винаги приложимъ за такива измѣрвания, защото има случаи, когато съществуватъ въ воднитѣ дълбочини така нареченитѣ температурни инверсии, т. е. водната температура, нѣкъде дълбоко, е по-висока отъ тази на стоящата надъ нея вода. Това е очевидно, като се знае че водата е най-гъста при четири градуса надъ нулата. Следователно, може да има воденъ пластъ съ тази температура и надъ него да лежи другъ, който напр. да има 2 градуса надъ нулата и като по-лекъ, да е въ равновесие.

Тия температурни обръщания сж обикновено явление презъ пролѣтѣта и есенѣта, докато презъ лѣтото почти ги нѣма. Ето защо употребата на казания термометъръ е допустимо само по това време.

Онова, обаче, което най-много поразява очитѣ ни и ни кара да забравимъ всичкитѣ си научни отношения къмъ езерата въ планината, това е необикновено синия имъ цвѣтъ, свойственъ на всички сладководни планински езера. Обяснението за това се крие въ взаимодействието, което става между слънчевитѣ лъчи и водата при преминаването на първитѣ презъ дълбокитѣ водни пластове на езерото. Отъ друга страна, обаче, различниятъ цвѣтъ на езерото, може да ни подсказже за една преценка на езерната дълбочина. Така изумрудено-зелениятъ цвѣтъ е при малкитѣ дълбочини, а именно 3 до 4 метра. Следъ това е зелениятъ езеренъ цвѣтъ, който е до 8—9 метра дълбочина, а оттамъ на по-голѣмитѣ дълбочини владѣе синиятъ цвѣтъ, чиито нюанси се движатъ съ дълбочината, като сжщиятъ става все по-тъменъ и се приближава къмъ виолетовъ за дълбочини надъ 25 метра.

Малъовица • Рила

НЕВЪНА ЕЛМАЗОВА

ИЗЛОЖБА

Ив. Тричков

Хубоститѣ на българската земя, възпѣти не веднажъ отъ нашитѣ първи писатели, не останаха чужди и за творчеството на нашитѣ живописци. Пресъздаване на най-прелестнитѣ кѣтове отъ нашата родина е любима тема за мнозина отъ даровититѣ ни художници, които въ своитѣ изложби съ вдъхновеното си виждане на красотата и съ умението си да използватъ богатството на краскитѣ, ни показватъ ценноститѣ на българската земя и будятъ у насъ не само възторгъ, но и гордостъ, че сме българи. Единъ отъ тия наши художници е Иванъ Тричковъ, който съ тазгодишната си изложба, открита въ Държавната галерия, доказва още единъ пѣтъ, че хубоститѣ на природата могатъ да бждатъ неизчерпаемъ изворъ на импулсъ за сериозно художествено творчество.

Иванъ Тричковъ е известенъ отъ години като даровитъ живописецъ. Той има вече утвърдено име на майсторъ при пресъздаването на красотитѣ на нашитѣ планински кѣтове. Неговитѣ изложби винаги сж предиз-

виквали възхищенията на публиката, но въ тазгодишнитѣ си табла, той е показалъ по безспоренъ начинъ своето богато чувство къмъ планинскитѣ хубости. И това никакъ не е чудно. Иванъ Тричковъ е роденъ въ Враца. Той отъ дете е живѣлъ съ прелеститѣ на балкана, отъ малкъ е можалъ да почувствува и гордата му красота, и мощността му, радвалъ се е на свѣжата пролѣтна зеленина на полянкитѣ му, мечталъ е подъ обаянието на първата златиста украска на настѣпващата есенъ. Затова и въ картинитѣ му съ толкова дълбоко чувство е предадено всѣко кѣтче отъ планинскитѣ хубости, всѣка промѣна на природата, трѣпнеща подъ лас-

Рила

китъ на първото есенно слънце. Синьещитъ се въ далечината масиви, излжчватъ пълно спокойствие и контрастиратъ чудно съ свежестта на полянкитъ, съ жизнената зеленина на дръветата и съ спретнатитъ кжщички на балканскитъ селища. Картинитъ на Ив. Тричковъ, съ тѣхното богатство отъ префинени краски и съ дълбоко чувство, което излжчватъ, гаятъ душата на зрителя и създаватъ лирично настроение. А колко бихме желали, въ нѣкоя отъ следващитъ изложби на художника, да видимъ и другата страна на красотата на нашитъ балкани! Тричковъ добре е почувствувалъ мощността на гордо издигащитъ се скали при Враца и не се съмняваме, че съ своя сигуренъ и вѣренъ рисункъ, съ богатството си отъ краски и майсторството на техниката си, ще може, съ сжщото вдъхновение, да ни предаде и оная сила, власт и твърдостъ на колоситъ, които каратъ човѣка да тръпне и да нѣмѣе.

Не се съмняваме, сжщо така, че съ своето умение и съ способността си да чувству-

ва живота на Балкана, той би могълъ да представи съ сжщата художествена стойностъ и страшното, зловещото въ планинскитъ усои и каменнитъ великани. Четката на даровития живописецъ би могла да предаде съ не по-малкъ успѣхъ и Балкана предъ буря, когато надвесилиятъ се отъ небето мракъ прихлупи гордитъ гиганти и въ настжпилото затишие се чувствува приближаването на страшния хаосъ, заплашващъ съ всичката си страхотна сила. Развихрилата се стихия, която помита всичко въ своя бѣсенъ танецъ и превива шумящитъ букаци като фиданки, би могла да развие нови простори за художествено виждане и превъплотяване за майстора на планинитъ, за да видимъ въ следващитъ му изложби цѣлостния животъ на гордитъ български планини. Не се съмняваме, че следъ като е успѣлъ съ толкова чувство да овладѣе лиричната красота на гия чудни кжтове отъ нашата земя, ще може съ не по-малко майсторство да ни покаже и тази страна на красотата на нашата богата природа.

с. Ниже-поле ● Баба-планина

сн. Жандовъ

Вечеръ на РОМАНОВСКА планина

Бездънна хайдушка гора. Магьосани букаци, кждето мракътъ сплита стъпки, тамъ въ бездънни усои гдето бдятъ безмълвието, ужаса и смъртта. Но най-после ето слънцето! Отново е топло. Отново буквитъ сѣнки се разтварятъ и срещу менъ идватъ първитъ ливади. А съ тѣхъ и нивитъ и кжщитъ на Горно-Романовци.

Вървя и се чудя. Долу оставихъ нивитъ отколе поженати. Отдавна бѣ минала и вършитба и сега хамбаритъ пръщѣха отъ жито. Това сжщото жито, което тая година бѣ така нетърпеливо очаквано, чиито зърна бѣха гледани и благославяни като че ли бѣха изпили и слънцето и златото му. Но тукъ, кждето свършваха горитъ и почваха пасищата, тукъ нивитъ не бѣха още прецвѣтли. Утре е Голѣма-Богородица...

Удължили сж се сѣнкитъ и странната тиха свѣтлина на предвечеръта е легнала по планината. Ливадитъ миришатъ. Отъ кжде ли идва тоя покой? И тая тишина? Като че ли сж слѣзнали отъ небето. Планината се е смълчала, сякашъ чака нѣкого. Както всѣка вечеръ, тя чака две невидими ржце да благословятъ и нивитъ и кжщитъ и неволитъ на нейнитъ деца.

Ливадитъ миришатъ. Откъмъ пасбищата идватъ звънцитъ на стадата...

— Бате бре! Насамъ, насамъ! Накжде си подкаралъ воловетъ, бре!

А слънцето трепна нѣколко пжти и се скри отатъкъ Кукавица. Долината на Морава стана лилава. После съвсемъ синя и най-после потъна въ сѣнка. Долу въ низината се сбраха мъгли. Сбраха се и тръгнаха по рѣката. Повѣ хладъ. Тогава отъ кжщитъ наизлѣзоха жени, съ черни забрадки. И съ очи бистри като вечерното небе. Носията имъ бѣ като на нашитъ майки и сестри. И езикътъ имъ бѣ сжщиятъ, макаръ имената имъ да звучаха странно на моя слухъ. А и мжката имъ бѣ сжщата. И жалбитъ имъ бѣха като жалбитъ на нашитъ майки:

— „Отколе свърши войната, сине. Отколе ситъ си дойдоше. Ситъ ги пустише, само нашъ Милорадъ го нѣма...“

Две сълзи се потърколиха по ливадата. Въ тѣхъ се огледаха първитъ звезди. И чистотата на небето.

Мрачини. Черна е планината, а по небето сж лумнали златни огньове. Хе, накжде се

е проточила Кумовата слама. Грѣ ли, грѣ като подпалена. Въ мрачинитѣ невидимѣ гласъ нарежда:

— „Тежко живѣемъ, Господине, тежко. Богородица идва, а житото още не е узрѣло. А и да узрѣе, колко ли ще да е? Едва ще стигне до Божичъ.“

Гласътъ се залюлѣ и замлъкна. И една въздишка се понесе надъ ливадата. Човѣкътъ ли въздъхна или земята? Край менѣ свѣтъха лулитѣ на старцитѣ. И въ тъмнината израстваха жалбитѣ имъ. Израстваха се и подъ прикритието на ношъта шестуваха предъ менѣ. . .

Утре бѣ Голѣма Богородица. Тая нощъ, когато всички заспятъ, Божията майка ще слѣзе отъ небето. Полека, лека, безъ никой да я види, ще мине по ливадитѣ. Ще докосне житнитѣ класове, та да наедрѣятъ, да се напълнятъ съ зърна и да станатъ тежки като злато. А после ще мине и по къщитѣ и ще благослови и децата и момитѣ и невеститѣ. . .

Нощъ е и голѣми звездни пожари припламватъ надъ заспалата планина. Селото сънува. Сънува, че отколе е жетва минала и голѣми хамбари прѣцятъ отъ едрото златно зърно.

А утре още призори ще се кача на върха и ще обходя цѣлата планина. Отъ Стрешеръ чакъ до Бѣсна кобила. Рано, преди слънцето да е изпило росата по ливадето. Празникъ ще бжде! Край менѣ ще бжде тишината. Великата, свещена тишина на върховетѣ. Само кръвта ще звѣнти въ ушитѣ ми, като далечнитѣ камбани на Света Богородица.

Призори, преди слънцето да е тръгнало да пече хлѣба по нивитѣ, азъ искамъ да погледамъ Божия Свѣтъ. Всичко ще видя. И Витоша. И Балкана. И Рила и Осогово. А далечъ негли ще зърна и стария хайдутинъ Пирина. Обърна ли се пѣкъ на западъ, цѣлата Моравска долина ще бжде подъ менѣ. На югозападъ Шаръ, Солѹнска глава и всичко чакъ до Албанскитѣ планини. Па тогава ще се провикна:

— „Ехе-е, братчета! Това все България ли е? Леле, ти моя майко българска!“

Д-ръ Т. Смѣдовски

ПОЗДРАВЪ

ОТЪ

ПЛАНИНАТА

Щомъ се спуснешъ ти надолу,
спри се, вѣтре, край града
и кажи на мойта майка,
че безкрайно съмъ добре.

Че свободно азъ живѣя
по планински върхове,
и отъ камъни и слънце
своя чуденъ домъ градя.

Спри се, вѣтре, и кажи ѝ,
че животъ намѣрихъ новъ,
че сърдцето ми е младо
и трепти въ една любовъ.

Неизказано красива,
лжчезарна катъ зора,
и гореща като слънце,
твърда като канара.

О, кажи ѝ, вѣтре, братко,
че обичамъ всичко азъ:
вѣтроветѣ, и водитѣ,
и прозрачните мъгли.

И лжчитѣ, и звездитѣ,
тишината и ека,
и цвѣтата, и тревата,
и гранитнитѣ скали.

Денемъ чудни дни прекарвамъ
по скали и езера,
по поляни неогледни,
по високи върхове.

И се радвамъ, че живѣя,
че съмъ въ свѣтъ единъ великъ
лето всѣки денъ е празникъ,
дето скѣпъ е всѣки мигъ.

Д. АНТОНОВА

ОТЪ ЧАСТЪ И ЗА ЧАСТЪ

ПЛАНИННИТЪ НИ

Ноемврий. Първитъ студове по планинитъ и обикновено първият снѣговалежъ. Дъждовнитъ дни въ низината сж първитъ снѣжни дни за планината. Този снѣгъ, обаче, не се задържа, тъй като почвата още не е достатъчно застинала. Много често този снѣгъ, поради не особената ниска температура, е много тежък и лепкав и въ кратко време преминава въ дъждъ. Това ни налага, за излетитъ ни презъ този месецъ, да носимъ повече дрехи отколкото презъ пълната зима.

Този месецъ не е удобенъ за голѣми излети изъ високата планина. Изненадитъ сж много и то при наличието на единъ сравнително доста късъ день. Затова презъ ноемврий най-често се задоволяваме съ еднодневни, близу до подстъпа ни излети.

Скалата, обаче, представлява добро опитно поле съ огледъ скалнитъ турове презъ зимата. Останалиятъ снѣгъ въ цепнатинитъ на сравнително застиналата скала промѣня напълно облика на последната и налага съвсемъ различни отъ лѣтнитъ начини на катерене. И практикуването на скалното катерене презъ този, пъкъ и презъ следващия месецъ, е хубавъ тренироваченъ пътъ за утрешнитъ, поставени напълно въ зимна обстановка, скални излети.

Въ високата планина фотографитъ създаватъ презъ този месецъ едни отъ най-изразнитъ си снимки.

Що се отнася до планинското ни съоръжение, м. ноемврий е пъленъ съ грижи. На първо време трѣбва добре да импрегнираме скитъ, да стегнемъ зимното и планинарско облъкло, да притегнемъ и смажемъ обувката, да прегледаме вжето, коткитъ, да поставимъ инвентарнитъ за цѣлата зима предмети въ раницата, като превръзки, алуминови връхъ, пирончета, ски-вакси, колани, чифтъ ржавици, чорапи, резервни каишки и др.

ИЗЪ ГЪНЪ

• Найденъ Памукчиевъ, завеждащъ пропагандата при Съюза, е отпътувалъ за Германия, където ще остане една година за довършване учението си. По този случай Централното настоятелство му е отправило писмена благодарностъ за неуморната му пропагандаторска дейностъ и произлѣзлитъ резултати отъ това, като му е пожелало за въ бъдеще сжия успѣхъ въ личнитъ му начинания.

• Клонътъ „Руй“ въ гр. Трънъ е уредилъ сказка съ свѣтливи картини на тема: „Живопись и природа“ съ лекторъ художникътъ Александъръ Стаменовъ; „Една разходка изъ природата“ съ лекторъ Б. Колинъ и „Какво видѣхъ по свѣта“ съ лекторъ д-ръ А. Починковъ. Ползуваме се отъ случая да поздравимъ клонъ „Руй“ за хубавата му инициатива, а пъкъ лекторитъ да замолимъ да ни изпратятъ въпроснитъ сказки за частично или цѣлостно публикуване въ списанието.

• Съ цель да популяризира красотитъ на Трънския край, клонътъ „Руй“ е устроилъ, съвмѣстно съ пернишкитъ туристи, единъ излетъ до връхъ Руй.

• Клонътъ „Родни байкани“, Варна, по случай патронния си празникъ на едноименната си хижа, е уредилъ празненство, на което сж присъствували много туристи и гости. Сжиятъ день е билъ отслуженъ молебень за поминалитъ се дружествени членове.

• На 14 ноемврий е билъ отпразднуванъ „Денътъ на хижа Селимица“ на Витоша. Пернишкиятъ клонъ, чието притежание е хижата, за цельта е уредилъ скромно туристическо веселие.

• Положенъ е основния камъкъ на новата хижа „Добрила“ на Сопотския клонъ на Б. т. с. „Иванъ Вазовъ“. Сега се извършватъ подготовителнитъ работи, съ огледъ строежътъ да започне веднага презъ пролѣтътъ.

● На 8 срещу 9 ноември е изгорѣла хижа „Козя стена“ в Стара планина. Хижата бѣ построена презъ настоящата година отъ Плъвенския клонъ „Кайлъшка долина“ и представляваше двуетажна масивна каменна постройка, съ 2 голѣми спални, голѣма трапезария, кухня, килеръ и стая за пазача. Хижата бѣше напълно довършена и обзаведена и имаше постояненъ пазачъ. Пожарътъ е избухналъ презъ нощта отъ запалване на гредата до комина на кухненската печка. Пазачътъ е късно забелязалъ пожара, тъй като е спѣлъ, и тогава е било вече невъзможно да загаси самъ пожара, още повече че е имало и силенъ вѣтъръ. За съжаление, хижата не е била застрахована и това е една голѣма загуба не само за Плъвенския клонъ, но и за Съюза, тъй като всѣки новъ строежъ е много труденъ при днешнитѣ изключителни времена.

● По починъ на Софийския клонъ „Витоша“ отъ Ю. т. с. и съ съдействието на свещеникъ Г. Стефановъ, заслонътъ „Тангането“ при хижа „Кумата“ на Витоша се преустроява въ параклисъ.

● Председателятъ на секция „Лозенъ“ при клонъ „Алеко“, свещеникъ Г. Стефановъ, е уведомилъ Съюза, че казаната секция ще започне строежъ на хижа на вр. Полуврагъ, Лозенската планина, за което лозенскиятъ жителъ Стефанъ Славовъ е подарилъ сумата отъ лв. 200.000.

● Съ всестранныя подкрепа на Централното настоятелство на Б. т. с. и съ усилията на клонъ въ Банско, новата хижа „Елъ-тепе“ е готова. Строителнитѣ работи въ по-голѣмата частъ сж напълно привършени и хижата презъ тази зима ще бѣде обитаема. Новата хижа огстои въ долината на Бъндерица, приблизително на половинъ частъ по-високо отъ старата хижа или на 4½ часа отъ Банско. Точно при новата хижа се отдѣля пътеката за вр. Елъ-тепе.

Хижата представлява голѣма масивна постройка, която ще може да приюти повече отъ стотина души планинари. Ще има 30 пружинени легла, голѣма трапезария, кухня, баня. Презъ настоящата зима хижата ще има пазачъ, като две стаи ще бѣдатъ обзаведени съ легла. Пътътъ до новата хижа е маркиранъ.

● Клонътъ „Елъ-тепе“ въ Банско е взелъ решение да зазида въ скалата при Влахинското езеро, въ подножието на върха „Елъ-тепе“, една паметна плоча съ имената на загиналитѣ германски пилоти въ намѣрения, падналъ на сжщото мѣсто, германски бомбардировачъ.

● Взело се е решение отъ Централното настоятелство на Съюза за изготвянето на специални съюзни значки, на които ще бѣде поставено отличieto „За заслуга“.

● Членовѣтъ отъ управата на туристическото д-во „Приста“ — Русе, въ продължение на последнитѣ нѣколко години, съ пълната подкрепа на русенския лесничей, сж успѣли да залесятъ напълно цѣлата мѣстность обграждаща хижата имъ „Надежда“ край Дунава. Така създадениятъ

паркъ обхваща общо 174 декара държавна земя, засадена съ около 87.000 фиданки отъ най-различни дървесни видове, като акация, тополя, дивъ рошкови, дивъ кестенъ, мирислива върба, сафора, аморфа и др. Едни отъ тѣхъ сж още едногодишни, други отъ тѣхъ сж образували хубава гора.

Сжщиятъ клонъ е замислилъ строежъ и на нова хижа. Срѣдствата за нея сж осигурени, но поради свѣтовнитѣ събития това дѣло е отложено за по-късно. Плановѣтъ на хижата сж готови и преди настѣпване на пълната зима тухлитѣ и камънитѣ ще бѣдатъ превозени. Новата хижа ще бѣде построена на подареното отъ общинския съветъ на Срѣдно-кулската община мѣсто, заемаще площъ отъ около 30 декара общинска мѣра. Самата сграда ще бѣде издигната на височината, недалечъ отъ шосето, заобиколена отъ тополи и акациева гора. Лицевата страна на хижата ще е обрнута къмъ Дунава.

● Членове на Желѣзничарското туристическо д-во въ Русе сж открили по една щастлива случайность една нова пещера, нахождяща се 10 клм. източно отъ гара Две могили и 4 клм. източно отъ новостроящата се гара Табачка въ землището на с. Пипелина, Бѣленско.

Пещерата е рѣдко красиво земно образувание. Природата е щедро дарила почти всички сводове и подове съ кристално бѣли сталактити и сталагмити. Състои се отъ безброй много коридори, дълги отъ 2 до 3 клм., отъ които до сега само два сж проучени. Входътъ за пещерата се намира въ подножието на така наричаната отъ мѣстното население „Орлова чука“ и е напълно замаскиранъ, поради която причина досега не се е знаело за нейното сжществуване. Откриването на пещерата е станало чрезъ пълзене по коремъ въ едни дупки до споменатата „Орлова чука“.

Русенскитѣ желѣзничари-туристи, имайки предвидъ ценността на тази пещера, веднага сж отпустнали сумата отъ лв. 10.000 за прокопаване на проходимъ входъ и заграждането му съ врата, за запазване пещерата отъ рушители.

● Поминали сж се Георги Димитровъ Бѣлчевъ, 30 годишенъ, отъ д-во „Планинецъ“, София; Георги Петровъ, 64 годишенъ, отъ Карловския клонъ на Б. т. с.; д-ръ Владимиръ Доковъ, на 37 години, отъ туристическото д-во „Белмекенъ“, Пазарджикъ и Добри Георгиевъ Бижевъ, 21 годишенъ, отъ клонъ „Тодорини кукли“, гр. Берковица. Лека имъ прѣстъ.

Настоящата книжка закъснѣ въ своето излизане, поради причини, породени отъ днешнитѣ печатарски условия. По сжщитѣ причини, лежащи вънъ отъ възможноститѣ на редакцията, ще се забави излизането на десетата книжка отъ тазгодишната и първата книжка отъ новата 34-та годишнина.

Курсове по високо планинарство

СНЪГЪТЪ

Снъгът е различен по вид още в момента на своето образуване, понеже преминаването на парата в твърдо състояние при ниска температура става по различен начин и в различна форма. Отличаваме следните снъжни образувания:

1. *Снъжни кристали.* Тъ приемат различна форма в зависимост от степента на студа, бързината на кристализационния процес и движението на въздуха в разглежданата област. Ако разгледаме с лупа или микроскоп токущо паднали снъжинки, ще открием кристални форми от различен изглед като напр. малки шестостенни колонки прилични на игли или пък шестоъгълни плочки. Тъзи кристални форми се образуват при относително слаба влажност на студения въздух, като кристализационния процес се извършва бавно, на голъма височина и при ниска температура. Освен тия две форми, ние сръщаме понякога по-голъми шестоъгълни звезди с великолепно пересто разклонение на отдълните лъчи. Тъ се образуват при по-висока температура и по-голъма влажност на въздушните пластове. При температура около 0°C се образуват цъли конгломерати от залепени помежду им отдълни снъжни кристали. Подобни слепени групи падат като голъми парцали и образуват в късо време дебела снъжна покривка.

2. *Суграшица.* Първоначално образуваните на голъма височина снъжни кристали преминават при падането си през влажни въздушни слоеве и увеличават значително своя размер, вследствие полепяването по повърхността им на множество микроскопични преизстудени водни капчици. В резултат, на земята падат меки, подобни на градъ зърна.

3. *Градъ.* Ако зърна от суграшица минават през въздушни пластове, чиято температура е доста по-ниска от 0°C и едновременно с това сж наситени с водни пари, настъпва едно внезапно и силно отлагане на ледено вещество около падащите зърна. Тъ растят бърже и се превръщат в ледени парчета, достигайки понякога до 1 кг. тежина.

4. *Слана.* Тя се образува чрез отлагане на водни пари върху преизстудени предмети. В зависимост от температурата се образуват различни кристални форми. При 0°C имаме фини шестостенни колонки, а при по-голъм студ — шестоъгълни плочки. Слана пада и върху

старъ снъг, като образува в случая така наречения Pulverschnee, много удобен за ски.

5. *Скрежъ.* Представлява перести кичури от снъжни кристали, последица от отлагане върху различни предмети на носените от вѣтъра преизстудени капки на мъгла. Натрупването на скрежа, следователно, става откъм вѣтровата страна.

Това сж различните снъжни форми, изучавани непосредствено след образуване и падане върху повърхността на земята. Малко време след снѣговалежа, обаче, започва едно преобразуване на снѣжните елементи. Поводъ за това сж главно температурните условия, които действуват върху прѣсно образувалата се снѣжна покривка както отвѣн навътре, така и обратно.

Красивите кристали на новия снѣг запазват само за късо време своя първоначален образ. Разклоненията на отдѣлните кристали изчезват бързо под влиянието на топлината, слънцето, студа и вѣтъра. Чрез изпарителния и прекристализационен процес се образуват нови снѣжни кристали, които в зависимост от температурата и вѣтъра, дават често много сложно устройство. По този начин се образува обичаният от скиорите Pulverschnee, който чрез понататъшна прекристализация дава снѣжни форми, подобни на ситна сол или пѣськъ (Salzschnee). Ако след снѣговалежа времето е топло или слънцето грѣе много силно, снѣжните кристали се слепват в една аморфна маса, на която лесно се придава желана форма. Настъпва ли пък след подобно топло време едно застудяване, повърхностният снѣжен пласт замръзва, превръщайки се в сбита кора. При подобна промѣна на температурните условия предъ по дълъг период от време, снѣжната маса се превръща постепенно в отдѣлни ледени зърна — така наречения фирнъ. Отдѣлните фирнови зърна, според условията, се стояват или вследствие силно налѣгане се превръщат в сбита ледена маса.

Едновременно съ промѣните, които настъпват в повърхностните снѣжни пластове, в основните слоеве на снѣжната покривка се извършва сж така единъ процес на прекристализация. При температура на въздуха — 20°C , температурата при повърхността на почвата, под снѣжна покривка сж дебелина 1 м., е само 0°C или даже слабо по-висока. Тая е причината за започване на изпарение в новия снѣг на това мѣсто, което води към прекристализация и образуване на слана върху повърхността на почвата, дълбоко под снѣжния покривъ. Едно успоредно явление на тѣзи процеси е разрохкването на по-дълбоко лежащите снѣжни пластове, поради преобразуването на снѣжните кристали в зърна сж слаба връзка помежду им. Този „плуващ снѣг“ се образува и върху твърдата кора на по-стари снѣжни пластове. Цѣлият слой от плуващ снѣг представлява извънредно несигурна основа за тежките, лежащи отгоре снѣжни маси.

Единъ снѣженъ профилъ, взетъ въ края на зимата, показва твърде нагледно снѣжното напластяване и редуване на пластове отъ сбитъ снѣгъ съ по-дебели или по-тънки слоеве отъ плуващъ снѣгъ.

Презъ време на снѣговалежъ отдѣлнитѣ съставни части на снѣжнитѣ парцали сж свързани помежду си чрезъ своитѣ лжеобразни издатини. Лжчитѣ на снѣжинкитѣ влизатъ едни между други, като силата на търкането, която ги задържа, се увеличава или намалява въ зависимость отъ температурнитѣ условия. Това сцепление има най-различна величина и зависи отъ температурата, вида на снѣга, неговото количество, действието на вѣтъра и т. н. Отъ сцеплението на снѣга често пжти зависи дали снѣжната маса ще встѣпи въ движение при най-малкъ поводъ, или улѣгайки, ще остане върху мѣстото си, по-силно или по-слабо прикрепена къмъ почвената повърхность. Много слабо свързани сж отдѣлнитѣ снѣжни частици въ рохкавия снѣгъ, навалѣлъ при студено време, както и при натрупванията на снѣжна прахъ задъ стенни гѣнки или подъ голѣмитѣ снѣжни стрѣхи.

Колкото по-голѣми сж снѣжнитѣ кристали и колкото по-висока е температурата, толкова по-голѣмо е вътрешното сцепление на снѣжната маса. Тогава, ако следъ топълъ день настѣпи една студена ношъ, снѣжнитѣ частици се свързватъ яко помежду си и образуватъ сбита кора отъ замръзналъ снѣгъ. Сцеплението се извършва още и презъ вторичнитѣ процеси на прекристализация, както на повърхностьта, така и при основата на снѣжната покривка.

Подобно на сцеплението между отдѣлнитѣ снѣжни части, сжествува друга сила на прилепность между снѣга и почвената повърхность, върху която той се разполага. Тази сила, сжщо така, има различна величина, споредъ вида на теренната повърхность, температурата и т. н. Ясно е, разбира се, че въ случая дебелината на снѣжния пластъ и неговата тежестъ играятъ значителна роля.

Отъ обясненията, които дадохме по-горе за различнитѣ видове снѣгъ, лесно може да се разбере, че и относителното имъ тегло не е едно и сжщо. Отъ следната таблица се вижда въ цифри тая разлика:

Прѣсно навалѣлъ снѣгъ	0.05 - 0.1
Снѣгъ валѣлъ при низка температура	0.01 - 0.05
Старъ улегналъ снѣгъ	0.2 - 0.3
Фирновъ снѣгъ	0.5 - 0.8
Пелъ	0.9

Б.

СКАЗКИ проекции

ПЪРВАТА ФОТО-ИЗЛОЖБА ВЪ СКОПИЕ

На 14 декемврий т. г., въ салона на първоначалното у-ще „Кн. Симеонъ Търновски“, подъ покровителството на кмета на града, г. Спиро Китинчевъ, и съ подходяще слово отъ г. Хр. Вакарелски — директоръ на Народния музей въ гр. Скопие, бѣ открита първата художествена фото-изложба на фото-журналиститѣ Георги Поповъ, Благой Дрънковъ и Кирилъ Билбиловъ. Изложениѣта табла напълно оправдаватъ мисълъта на г. Вакарелски, че напраздно нѣкои адепти на изкуството се сиятъ да отрекатъ художествената фотография. Сполучениятъ подборъ на сюжетитѣ отъ изложителитѣ и изработката на таблата съ любовъ и вдѣхновение, ясно доказватъ, че въ тѣхъ сж на лице даннитѣ за художественъ усетъ, че тѣ иматъ живо отношение къмъ красотата въ природата, въ живота, както и за неговото възсъздаване. Затова тѣхнитѣ картини не сж обикновени фотографически снимки. Съ майсторство на художници и съ рѣдко проникновение, тѣ даватъ табла, въ които трепти живецъ на истинския животъ.

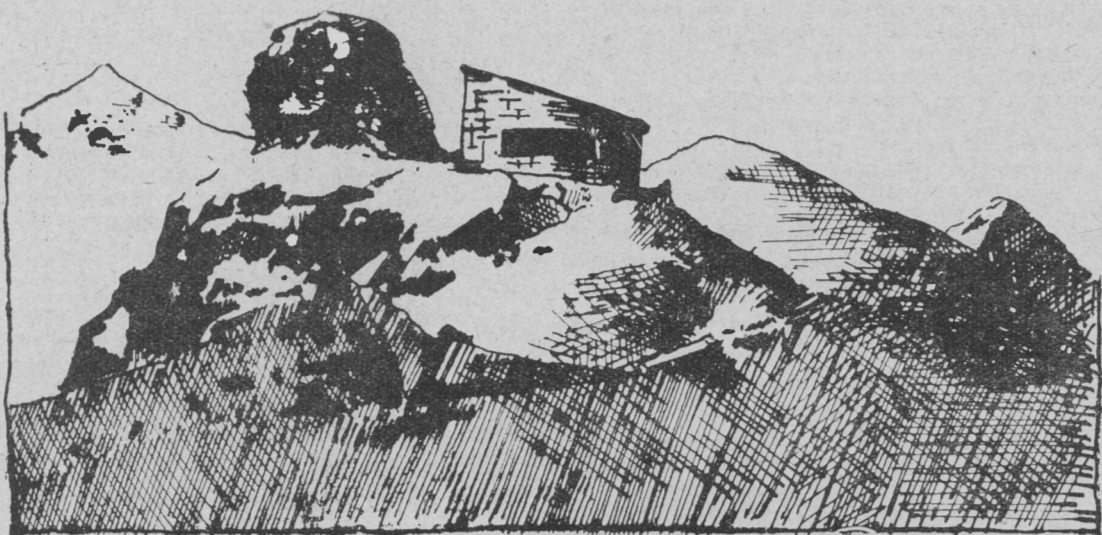
Така всѣки си е подбралъ своя жанръ и ни дава възможность да се радваме на тѣхнитѣ достижения. Георги Поповъ, съ напълно сполучениѣта пейзажи отъ величествената Шаръ-планина, нейнитѣ ненадминати красоти презъ четиритѣ годишни времена, ясно очѣртава своето майсторство на планинистъ.

Вториятъ фото-журналистъ Благой Дрънковъ се опредѣля сжщо като пейзажистъ, но въ пейзажа той търси да изобрази живота и людетѣ.

Най-младиятъ отъ изложителитѣ, Кирилъ Билбиловъ, ясно подчѣртава своето майсторство въ битовитѣ сюжети. Той не отминава красотитѣ, съ които богато е надарена лжезарната македонска земя, но своитѣ сюжети той черпи главно отъ живота на отруденитѣ охридски рибари и на селянитѣ отъ цѣла Македония.

Съ постигнатитѣ успѣхи, презъ краткото време на свободенъ животъ, изложителитѣ съ достоинство и честь биха могли да изложатъ своитѣ табла предъ любителитѣ на художествената фотография въ нашата столица.

Д. ДОБРЕВЪ

ПРОЕКТЪТ ЗА ЗАСЛОНЪ НА СТРАШНОТО ЕЗЕРО ВЪ РИЛА

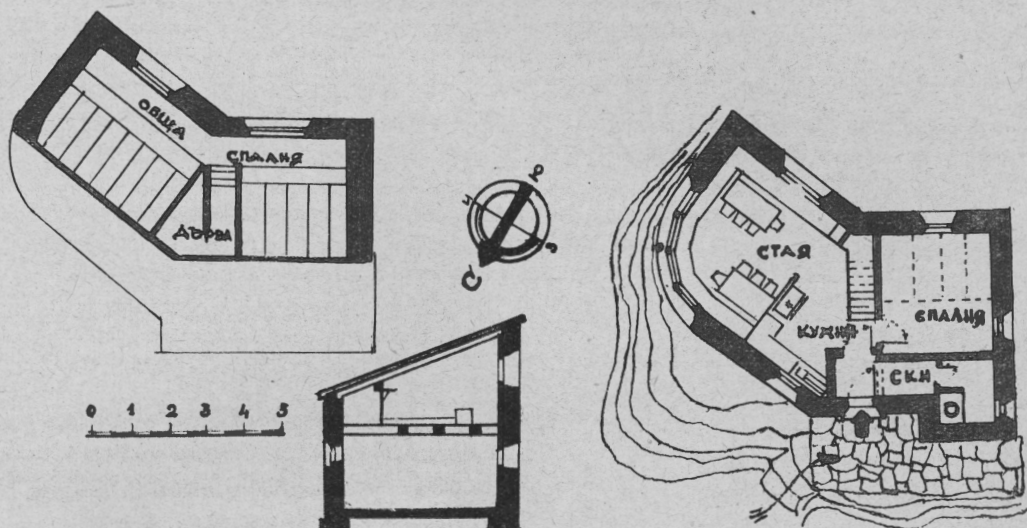
Една задача, която въ най-скоро време ще иматъ да разрешатъ хижестроителнитъ комитети при разнитъ планинарски организации, е построяването на хижа-заслонъ при Страшното езеро.

Тукъ ще се опитаме да дадемъ подъ редъ доводитъ, които ще трѣбва да занимаятъ тѣзи комитети, като накрая отсждятъ доколко е възможно построяването на тази хижа-заслонъ.

Нуждата отъ построяването на хижата на такава височина — 2300 м. н. м. р., кждето сигурно ще се срещнатъ голѣми мъжнотии при транспорта на материали, може да се оправдае така. Презъ зимата хижата ще улесни, или по-добре ще направи възможни много отъ голѣмитъ преходи, които до сега се предприемаха отъ малцина, при сигурно време (края на зимния сезонъ у насъ) и се отбелязваха като най-хубавитъ, но времетраенето имъ се пресмѣташе ви-

наги при база 10 до 12 часа усиленъ ходъ. Пролѣтната и лѣтна програма на планинарятъ пѣкъ ще се обогати съ още нѣкой бисеръ, като се иматъ предвидъ хубавитъ и стрѣмни обекти на този дѣлъ на Рила, намиращи се въ непосредствена близость до мѣстото на проектираната хижа.

Построена въ тази мѣстность, хижата ще отстои достатъчно далечъ отъ изходнитъ пунктове въ политъ на планината (Говедарци, домътъ на Държавната печатница, М. църква), така че лѣтуването на курортисти въ хижата ще е невъзможно или неудобно и хижата ще остане едно истинско планинарско гнѣздо. Изкачването до нея ще става най-удобно презъ х. Мальовица съ едно преношуване въ последната, така че посещенията на тази хижа въ никой случай нѣма да се намалятъ за смѣтка на тази при Страшното езеро. Още повече, че х. Мальовица е сама за себе си изходенъ пунктъ на хубави и мъжни обекти. Характерътъ на мѣстността „Скалитъ при Страшното езеро“, е изключително скалистъ и

голъмитъ и сухи платформи сж рѣдки. Това налага формата на постройката да се приспособи къмъ условията, а площта, която заема постройката, да се ограничи до минимумъ.

Малко сж хижитѣ у насъ, които веднажъ готови, отговарятъ на нуждитѣ, за които сж построени. Въ планината се намиратъ и постройки, чиито форми дразнятъ окото на планинар-естетъ, а отчуждаването на тѣзи отъ околната срѣда ни каратъ да ги чувствуваме като тѣла чужди въ окото ни.

Едно преливане на формитѣ съ околнитѣ върхове, еднородниятъ материалъ съ околната срѣда и прехода отъ свѣтлото и незасегнатото отъ човѣшка ръка къмъ оградената съ дебели, но топли каменни зидове стая на хижата да не става рѣзко, а да се прелива. Чрезъ нѣколко стъпала, една платформа-тераса отъ груби камѣни предверия и т. н. и като последно, уютна и съ вкусъ наредена стая — това може да се постигне напълно.

Материалитѣ нуждни за постройката, въ по-голъмата си частъ могатъ да се намѣрятъ наблизу, а останалитѣ ще могатъ да се превозятъ на коне до долината на Прѣка рѣка, почти до самия обектъ.

Скицитѣ представляватъ проектъ за заслонъ при Страшното езеро. Постройката е напълно пригодена къмъ условията на мѣстото и височината, въ която е изградена. Чупката въ основитѣ на хижата следва линията на хоризонтала, увеличава обзора отъ хижата и намалява лицето изложено на вѣтъра. Външнитѣ стени сж отъ ломени камѣни, зидани съ циментъ съ дебелина 50 см., а покривътъ е направенъ отъ дуротектъ, прикованъ на дъсчена обшивка. Хижата дава много удобенъ подслонъ на 18 души. Все пакъ трѣбва да отбележимъ, че при пресмѣтане на ценитѣ, повече отъ половината ще трѣбва да се предвиди за транспорта на материалитѣ.

Р. Д.

БОРИСЪ ВАСИЛЕВЪ
БОРЕ-БАБАТА

Двадесет години служба на родното планинарство — това е образът на Борисъ Василевъ.

Започналъ като редовенъ членъ въ софийския клонъ „Витоша“ на Юношеския туристски съюзъ въ България още презъ 1927 год., миналъ презъ много ръководни постове въ туристическото ни движение, презъ 1935 год. Василевъ зае поста наблюдателъ при Мусаленската наблюдателница, където го видѣхме да остане почти до последнитѣ месеци на тази година. Отношението на

Василевъ къмъ планината бѣ такова, че той не можа да се съгласи съ мисълта, че може да остане да живѣе извънъ нея. И сега, следъ шестгодишенъ престой на балканския първенецъ, ние го намираме пакъ въ планината — въ Родопитѣ, въ служба на горското стопанство.

Първото си планинско възпитание Борисъ Василевъ получи, както казахме, въ стройнитѣ редици на софийския клонъ „Витоша“ отъ Ю. т. с. Неговитѣ заслуги тамъ сж голѣми. Като членъ на хижестроителния комитетъ той спомогна за изграждането на хижа „Кумата“. Въ знакъ на благодарностъ, юношитѣ-туристи го провъзгласиха за почетенъ членъ на клона.

Следъ това, презъ 1933 год. той минава въ редоветѣ на Б. т. с. и Българския алпийски клубъ, където продължава своята ползотворна работа за планината.

Презъ май 1935 год. той става наблюдателъ на Мусала. Презъ негово време се извършватъ много подобрения въ наблюдателницата, като присрояването, изграждането на мостика, инструменталното дообзавеждане. Така, Василевъ, въ услуга на родната наука, авиация и планинарство, остава на този постъ, за почуда на всички, цѣли шестъ години, до 30. IX. 1941 год.

За тази му неособено лека служба на държавата, при напускането, Н. В. Царьтъ го удостоява съ сребърния орденъ за гражданска заслуга.

И всички мислѣха, че следъ толкова години уединение въ планината, Б. Василевъ ще остане да живѣе долу въ низината, при насъ въ града. Той, обаче, предпочете да се прибере наново въ планината, макаръ по-низко, но въ планината!

Б. Ст.

ВСѢКИ КЛОНЪ ТРѢБВА
НЕЗАБАВНО ДА СЪОБЩИ
КОЛКО АБОНАТА ИМА
ЗА СЪЮЗНОТО СПИСАНИЕ

ЗА ДА СЕ ОПРЕДѢЛИ
ТИРАЖА НА СЖЩОТО
ПРЕЗЪ 1942 ГОДИНА